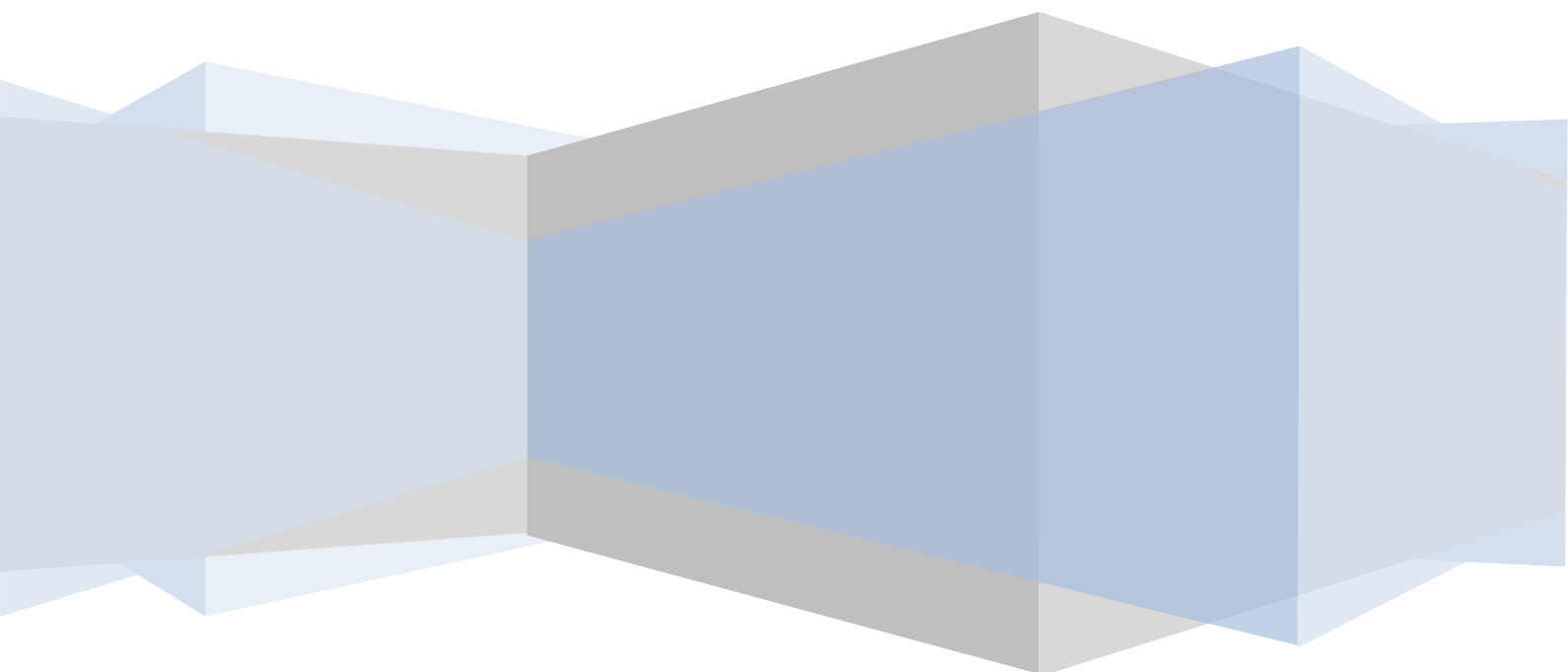

**דו"ח הפעילות
הפרקליטות הצבאית
שנת העבודה 2018**

תוכן עניינים

3	דברי פתיחה
5	התביעה הצבאית
12	הסנגוריה הצבאית
17	מחלקת הייעוץ והחקיקה
25	מחלקת היועץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון
30	מחלקת הדין הבין-לאומי
34	בית-הספר למשפט צבאי
38	ענף ארגון וכוח אדם
40	תחום דוברות ביקורת וקש"ח
41	נספח א': התביעה הצבאית
44	נספח ב': הסנגוריה הצבאית
45	נספח ג': מחלקת הייעוץ והחקיקה
46	נספח ד': מחלקת היועץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון
50	נספח ה': בית הספר למשפט צבאי
53	נספח ו': חזון היחידה
54	נספח ז': מבנה היחידה

בשנת 2018 ציינה הפרקליטות הצבאית שבעים שנים לפעילותה. ימי היחידה כימי מדינת ישראל וצה"ל, ועשייתה שזורה באירועים מרכזיים שעיצבו את דמותו של צה"ל. מיזם מרכזי שבחרנו לערוך ומשקף ראייה היסטורית זו, הוא **מיזם השבעים**. שבעים קצינים צעירים מהיחידה התנדבו לכתוב, כל אחד לפי בחירתו, על אירוע משפטי אחד בתולדות היחידה. המאמרים כמכלול פותחים צוהר למורשת היחידה, להתפתחותה ולאתגרים שהונחו לפתחה. עיון בהם מזכיר לנו כי אנו צועדים בשבילים שסללו אחרים לפנינו, ויש לנו אחריות ושליחות להמשיך ולצעוד בהם ואף לסלול דרכים חדשות. המיזם נגיש לציבור הרחב באתר החדש של היחידה במרשתת ([לחצו לקישור](#)).

מהעבר אל ההווה, הדו"ח השנתי של היחידה מציג בקליפת אגוז את עשייתנו בשנת 2018. הדו"ח ממחיש כיצד פעלנו, כתף אל כתף לצד המפקדים, להגשמת יעדי צה"ל, בהתאם לדין ותוך הטמעת שלטון החוק בצה"ל.

בתחום **אכיפת החוק** עמדה השנה החולפת בסימן **יוזמות ושינויים**. בהכללה, הושם דגש על מדיניות אכיפה מאוזנת ושקולה, אשר לוקחת בחשבון לצד שיקולי ענישה והרתעה, גם היבטים של החזרה לשירות צבאי תקין ושיקום.

כך למשל, תוקן בשנת 2018 חוק השיפוט הצבאי, בתמיכת מערכת הביטחון, **ואומצו במערכת המשפט הצבאית הוראות חוק זכויות נפגעי עבירה**. בכך, עוגן מעמדם של נפגעי עבירה בצה"ל וחוזקה ההגנה עליהם. במקביל תוקנה חקיקת הביטחון באזור יהודה ושומרון וחוזקה ההגנה על נפגעי עבירה באזור. מהלך נוסף, חשוב ותקדימי, היה תכנית הרצה לעריכת **תסקירי עונש** לנאשמים בבתי הדין הצבאיים. לשם כך, הורחב מערך גח"ית (גורמי חזרה לשירות תקין) וגויסו אליו עובדים סוציאליים מיומנים בתחום המבחן, אשר חוות דעתם תסייע לפרקליטות הצבאית ולבתי הדין הצבאיים בעת גזירת עונשיהם של חיילים העומדים לדין.

בנוסף, בשילוב זרועות עם יחידת בתי הדין הצבאיים ואגף כוח האדם, החל לפעול השנה **"בית הדין המשלב"**. מסגרת ייחודית המאפשרת לחיילים שערקו מהשירות לקבל ליווי, הן באמצעות מפקדים והן מחוץ לצבא, במטרה להשלים שירות תקין ומועיל. חיילים שעמדו בתנאים הנדרשים, נמנעו מהרשעה בעבירה הנושאת רישום פלילי ומריצוי עונש מאסר. במקרים רבים נוספים נחתמו **"הסדרי הקפאה"** עם חיילים שערקו מצה"ל, מתוך העדפה שהללו ישרתו שירות אפקטיבי ותורם, גם על חשבון מיצוי ההליך הפלילי.

ברוח דומה המשכנו השנה ליישם בהצלחה את **מדיניות האכיפה כלפי חיילים שנכשלו לראשונה בביצוע עבירות מסוימות**, ובהן שימוש בסם מסוג קנאביס בנסיבות אזוריות. מדיניות זו שבמסגרתה נערכים "הסדרים מותנים", מומשה ביחס ליותר מ-150 חיילים שזכו להזדמנות **שנייה** והמשיכו בשירות תקין בצה"ל. הדבר תרם לצה"ל, לחיילים ולמפקדים, ואפשר לגורמי אכיפת החוק למקד משאבים בטיפול בעבירות חמורות.

עבודת מטה מרשימה שהושלמה השנה הייתה חתימתו והפצתו של **אוגדן הנחיות עדכני ורחב יריעה של התביעה הצבאית**. האוגדן כולל לראשונה גם פרק שעניינו הנחיות לתביעה הצבאית באזור יהודה ושומרון. ההנחיות זמינות לציבור הרחב במרשתת ([לחצו לקישור](#)).

הסנגוריה הצבאית הייתה שותפה משמעותית לאורך השנה לקידום **שורה של יוזמות**, בתחומי **החקיקה והמדיניות**, שעניינן **חיזוק ההגנה על זכויות חיילים במשפט הצבאי**. דגש מיוחד ניתן לליווי ולייעוץ למשרתי צה"ל בהקשר של **פעילות מבצעית ותאונות אימונים**. כל זאת מתוך גישה עצמאית וזמינות מלאה בשטח ובמטה.

הייעוץ המשפטי בהיבטי הדין הבין-לאומי היה רחב יריעה בשנת 2018, והדבר משקף את הפעילות המבצעית הנרחבת של צה"ל בחזיתות השונות. אחד ממוקדי העיסוק המרכזיים היה ייעוץ משפטי במגוון סוגיות מורכבות, בהקשר של התמודדות צה"ל עם **הפרת הסדר האלימות ופעולות הטרור לאורך גבול רצועת עזה**.

השנה פורסם גיליון מיוחד בכתב עת משפטי מוביל בארצות הברית, אשר הוקדש כולו לכנס הבין-לאומי השני של צה"ל בנושא דיני הלחימה, אותו אירחנו והובלנו בשנת 2017. ניתן לעיין בגיליון המלא באתר המרשתת של כתב העת ([לחצו לקישור](#)).

אנשי **מחלקת ייעוץ וחקיקה** ריכזו השנה מאמץ בקידום תיקוני חקיקה הנוגעים לפעילותו של צה"ל. כך, הופצו להערות הציבור **חמישה תזכירים לתיקון חוק השיפוט הצבאי**, והיינו שותפים לגיבוש תיקוני חקיקה רבים בנושאים רלוונטיים לצה"ל אשר נחקקו בכנסת ישראל.

קציני המחלקה עסקו בסוגיות מגוונות שתכליתן, בהכללה, **שמירה על אופיו הממלכתי והא-פוליטי של צה"ל, על טוהר המידות של המשרתים בו ועל אמון הציבור בצה"ל**. כך למשל, יזמנו ונטלנו חלק מרכזי בעבודת מטה שכבר הבשילה לפקודת מטכ"ל, המסדירה את הטיפול במקרים המעלים חשש לניגוד עניינים, וקובעת תהליכי בחינה, בקרה ופיקוח.

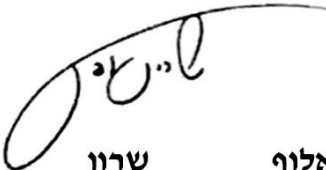
באזור יהודה ושומרון המשיך צה"ל בהתמודדות מורכבת ומאתגרת עם פיגועי טרור ופעילות חבלנית עוינת. קציני מחלקת הייעוץ המשפטי באיו"ש משולבים היטב בעשייה המבצעית, לרבות באמצעות יועצים משפטיים הפרוסים בחטיבות המרחביות. במקביל הובילו אנשי המחלקה חקיקה רחבת היקף בנושאים אזוריים, למשל לצמצום מפגעים סביבתיים באזור, בנושאי גמלאות לעובדי המנהל האזרחי הפלסטינים, בחירות ברשויות המקומיות ועוד.

בבית הספר למשפט צבאי מוקד מאמץ בכל הקשור להכשרות לקציני הפרקליטות הצבאית וחיליה, הן בהיבטים הפיקודיים והן בהיבטים המקצועיים.

על רקע אירועי שנת ה-70 של מדינת ישראל, גדל השנה היקף הטיפול בבקשות החנינה ביחס להרשעות צבאיות והרשעות אזרחיות טרם הגיוס. הללו טופלו ביעילות על ידי מדור חנינות בבית הספר.

הקורא מוזמן לעיין בדו"ח המלא ולהתרשם מתחומי הפעילות של היחידה בשנה האחרונה. הפסקאות הקצרות מקפלות בתוכן מאמץ רב ומקצועי של קצינים וחיילים רבים, הפועלים במיומנות, בנחישות ובממלכתיות.

בסיומה של שנה, אני גאה מאוד בתנופת העשייה, ברוח האנשים ובתרומתנו לצה"ל למילוי **מטרותיו בהתאם לדין**. אנצל הזמנות זו על מנת להודות לכלל המשרתים ביחידה על תרומתם החשובה לביצור שלטון החוק בצה"ל.

אלוף שרון אפק
הפרקליט הצבאי הראשי

דברי פתיחה

התביעה הצבאית אמונה על אכיפת הדין כלפי חיילי צה"ל וכלפי פלסטינים תושבי יהודה והשומרון. בנוסף, אמונה התביעה על ייצוג האינטרס הציבורי בהליך הפלילי ועל השלטת ערכי שלטון החוק בצה"ל. קציני התביעה הצבאית מייצגים את הפרקליטות הצבאית בפני בתי הדין הצבאיים ובתי המשפט הצבאיים באזור יהודה והשומרון.

במסגרת תפקידיה, התביעה הצבאית פועלת לקידומן ולהטמעתן של יוזמות בתחומי אכיפת הדין בצה"ל תוך הקפדה על שמירת זכויותיהם של הנחקרים והנאשמים בהליך הפלילי מצד אחד, ושל נפגעי העבירה, חיילים ואזרחים כאחד, מהצד השני.

התביעה הצבאית באזור יהודה והשומרון מהווה את 'הרגל המסיימת' של רשויות אזור יהודה והשומרון, בטיפול באירועים ביטחוניים ופליליים המתבצעים באזור. גם השנה, כבעבר, המשיך שיתוף הפעולה ההדוק של התביעה הצבאית באזור יהודה והשומרון עם גורמי אכיפת החוק השותפים להשלטת שלטון החוק ושמירה על הביטחון והסדר הציבורי, ובהם שירות הביטחון הכללי, משטרת ישראל והגורמים המבצעיים בצה"ל. זאת, לטובת צמצום אירועי פח"ע ולמיצוי הדין עם אלו הפוגעים בתושבי המדינה ובביטחונם.

במהלך השנה החולפת עסקה התביעה הצבאית בשורה של **רפורמות** בתחום המשפט הפלילי בצה"ל. כך למשל, בשנה החולפת נמשך יישום **מדיניות ההסדרים המותנים בעבירות מסוימות**. במקביל פעלה השנה התביעה הצבאית להחלת רפורמות שתכליתן חיזוק היבטי השיקום של חיילים העומדים לדין בפני בתי הדין הצבאיים ומתן כלי אכיפה לרשויות האכיפה, עליהן יפורט בהרחבה בפרק הבא.

במהלך השנה החולפת הושלמו שורה של מיזמים משמעותיים בתביעה הצבאית. הראשון, השלמת עבודה על **הנחיות התביעה הצבאית**. לראשונה מאז שנת 2012 פורסם אוגדן הנחיות עדכני של התביעה הצבאית. הנחיות מעודכנות אלו גם מפורסמות באתר הפרקליטות הצבאית במרשתת האזרחית, וניתן לעיין בהן. השני, החלת **הוראותיו של חוק זכויות נפגעי עבירה**, התשס"א - 2001 בבתי הדין הצבאיים ובבתי המשפט הצבאיים באיו"ש. הוראות החוק יוחלו באופן מלא על מערכת האכיפה הצבאית החל משנת 2021 אך רבות מהוראות החוק, הרלוונטיות לתביעה הצבאית מיושמות כבר החל משנת 2018.

הפרקליטות לעניינים מבצעיים, האמונה על בחינת תלונות בגין פעילות מבצעית של כוחות צה"ל, פעלה במהלך השנה האחרונה להשלמת בחינת תיקי הבדיקה והחקירה של אירועי

מערכת **צוק איתן**. בנוסף, הפרקליטות לעניינים מבצעיים, לוקחת חלק בבדיקת האירועים המתרחשים על גדר רצועת הביטחון בעזה מאז מרץ 2018.

מגמות ותופעות עיקריות בעבודת התביעה הצבאית בשנת העבודה 2018

1. הרחבת כלי האכיפה ודגש על שיקום

א. מדיניות ההסדרים המותנים והסדרי ההקפאה

במהלך השנים האחרונות קידמה התביעה הצבאית שורה של כלי אכיפה חדשים במערכת האכיפה הצבאית. בשנת העבודה 2018 ניתן דגש משמעותי על שיקום של חיילים שעברו עבירות פליליות ושילובם בשירות צבאי תקין ומועיל.

כך, בכל הנוגע לעבירות פליליות שנחקרות במצ"ח, נמשך זה השנה השנייה **יישום מנגנון ההסדרים המותנים**, שעניינו הטיפול בחיילים שנכשלו לראשונה בביצוע עבירות מסוימות.

גם השנה נשמרה המגמה באשר למספר ההסדרים שנחתמו, ונחתמו כ- **147 הסדרים מותנים והסדרי הקפאה**. ב-85% מהמקרים, שבו החיילים לשירות תקין ביחידותיהם תוך עמידה בתנאים הקפדניים שנקבעו עמם בהסדר. המדיניות ממשיכה להוכיח את עצמה. אנו צופים המשך עיסוק באופן יישום מדיניות ההסדרים המותנים גם בשנת 2019.

ב. עריקים ונפקדים מהשירות

בשנת 2018 החל יישום של תקופת הרצה ניסיונית (פיילוט) של "בית הדין המשלב" בשילוב יחידת בתי הדין הצבאיים, אגף כוח האדם בצה"ל והסנגוריה הצבאית. במסגרת תקופת ההרצה, חיילים מחיל האוויר ומאגף הטכנולוגיה והלוגיסטיקה שנעדרו משירות סדיר שלא ברשות, ושהביעו נכונות בהמשך שירות תקין בצה"ל, שולבו בפרויקט שמטרתו ליוויים במסגרת הצבאית ומחוץ לה. בכפוף לכך שישלימו שירות תקין לא יורשעו החיילים בעבירה שבצידה רישום פלילי, ואף לא ייגזר עליהם מאסר בפועל. מאז תחילת תקופת ההרצה נבחנה התאמתם של 50 חיילים, מתוכם שולבו בפועל 38 חיילים ו-26 מהם נמצאים בעיצומו של התהליך (12 חיילים נשרו ממנו לפני סיומו).

כאמור לעיל, לצד הפרויקט, יושם בשנת 2018 גם **מנגנון הסדרי הקפאה** בתיקי היעדרות מן השירות של משתמטים משירות צבאי ושל נפקדים שטרם החלו את שירותם בפועל ("נפקדי בקו"ם"), אשר הביעו נכונות לשרת בצה"ל. לגבי אלו אשר עמדו בתנאים שהוצבו להם, ההליך המשפטי הסתיים ללא רישום פלילי או עונש מאסר בפועל. מאז תחילת יישום המנגנון, נקשרה התביעה הצבאית ב-65 הסדרים עם חיילים; 5 כבר סיימו את הפרויקט בהצלחה, ו-50 נמצאים בעיצומו (10 חיילים נשרו ממנו).

2. מיקוד אכיפה בעבירות החמורות

בשנת 2018 המשיכה התביעה הצבאית, בשילוב זרועות עם המשטרה הצבאית החוקרת, לפעול למיצוי הדין עם חיילים שכשלו בביצוע עבירות פליליות חמורות. כך, בעוד שביחס לחיילים העושים שימוש מצומצם בסמים מסוכנים בנסיבות אזרחיות מתאפשרת חתימה על הסדרים מותנים, המשיכה אכיפה בלתי מתפשרת כלפי מי שביצעו שימושים בסמים מסוכנים ביחידותיהם או עברו עבירות חמורות של סחר, תיווך או גידול סמים מסוכנים.

הנתונים של שנת 2018 מציגים מגמה עקבית של עליה בטיפול בתיקים מסוגים אלו כאשר בעוד שבשנת 2016 טופלו 39 תיקי פשע מתחום הסמים ו-100 תיקים של שימושים בסמים בנסיבות צבאיות; בשנת 2018 טופלו 74 תיקי פשע מתחום הסמים ו-197 תיקים של חיילים שהשתמשו בסמים בתוככי היחידות הצבאיות.

בנספח המצורף מפורטים הנתונים ביחס למגמות המתוארות.

3. הטיפול בנפגעי עבירה

בחודש דצמבר 2017, נכנסה לתוקף הנחיית התביעה הצבאית הראשית, המחילה את עיקרי חוק זכויות נפגעי עבירה, התשס"א - 2001, על הליכים המתנהלים בפני בתי הדין הצבאיים ועל חלק מהתיקים המתנהלים בפני בתי המשפט הצבאיים. ביום 16 ביולי 2018, בתמיכת מערכת הביטחון וצה"ל, אישרה הכנסת את התיקון **לחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955**, המאמץ את הוראות חוק זכויות נפגעי עבירה למערכת המשפט הצבאית. הוראות החוק הוחלו בצו של מפקד פיקוד המרכז באופן

המחייב גם את מערכת האכיפה באזור יהודה והשומרון. החוק יוחל באופן מדורג, כך שמלוא הזכויות יוענקו לנפגעי עבירה ביום 1 בינואר 2021.

תיקוני החקיקה מבטאים את עמדתו של צה"ל באשר לחשיבותם של נפגעי העבירה ומקומם בהליכים הפליליים המתנהלים במערכת המשפט הצבאית.

בשנת 2018 התביעה הצבאית פעלה למציאת פתרונות נוספים למימוש זכויות נפגעי עבירה. בעניין זה, נכון להזכיר את שיתוף הפעולה ההדוק עם יועצת הרמטכ"ל לענייני מגדר (היוה"ם) ומרכז ההתמודדות והתמיכה (מהו"ת) הפועל תחתיה; וכן את שיתוף הפעולה עם יחידת הסיוע לנפגעי עבירה של משרד המשפטים ויחידת הסיוע לנפגעי עבירות המתה של משרד המשפטים, אשר במסגרתו החלה היחידה לייצג נפגעי עבירות המתה באזור יהודה והשומרון.

כלי חשוב נוסף אשר עתיד לסייע במימוש זכויות נפגעי העבירה במערכת המשפט הצבאית, הוא החיבור של מערכות המחשוב של התביעה הצבאית למערכת נפגעי העבירה במשטרת ישראל (מני"ע). החיבור צפוי להתרחש במהלך שנת 2019 והיערכות לקראתו העסיקה את התביעה הצבאית ואת אגף התקשוב בצה"ל בשנה החולפת. חיבור המערכות יאפשר הנגשה של ההליכים הפליליים לנפגעי העבירה והעברת מידע רציף ומלא אליהם באופן שוטף.

4. הטיפול באירועי הפרות הסדר האלימות והפעילות החבלנית בגבול רצועת עזה
בשנה החולפת בדקה הפרקליטות לעניינים מבצעיים את אירועי הפרות הסדר לאורך המכשול הביטחוני ברצועת עזה. אירועים אלו נוגעים להפרות סדר שנערכות באופן תדיר, החל משלהי חודש מרץ 2018, על גבול רצועת עזה ובהם משולבת פעילות חבלנית. במסגרת ההתמודדות המבצעית המורכבת עם האירועים, נפגעו פלסטינים מירי של כוחות הביטחון.

בהמשך לכך, ועל רקע מורכבותם של האירועים ורגישותם, הורה הרמטכ"ל על תחקור האירועים החריגים על-ידי מנגנון הבירור המטכ"לי. לאחר בחינת חלק מהאירועים, נפתחו בהוראת הפרקליטות הצבאית, מספר חקירות של המשטרה הצבאית החוקרת העוסקות במותם של פלסטינים על גבול הרצועה.

גם בשנה הבאה צפוי עיסוק משמעותי בתחום זה, כאשר הבדיקות שהחלו במהלך השנה החולפת יובאו לבחינה משפטית ויידרשו החלטות בעניינן.

5. קיצור תקופות המעצר באיו"ש
בשנת 2018 נכנס לתוקפו תיקון בתחיקת הביטחון באזור יהודה והשומרון, לפיו קוצרו תקופות המעצר הראשוניות של קטינים וחשודים בעבירות שאינן עבירות ביטחון. התיקון קיצר אף את תקופות המעצר בשלבים מאוחרים יותר של ההליך הפלילי.

התיקון נועד להביא לקיצור ההליכים המתנהלים בבתי המשפט הצבאיים. במקביל התיקון הביא לעליה משמעותית בעומס ובמספר הדיונים המתקיימים באולמות בית המשפט הצבאי באזור יהודה והשומרון.

תיקון זה מצטרף לשורה של תיקוני חקיקה מהשנים האחרונות העוסקים בזכויות חשודים ונאשמים באזור יהודה והשומרון, והצריך היערכות מקדימה של התביעה הצבאית באזור יהודה והשומרון; משטרת ישראל; שירות הביטחון הכללי ויחידת בתי המשפט הצבאיים.

תיקים שטופלו בבתי המשפט הצבאיים באזור יהודה והשומרון בעניינם של פלסטינים

תיק יהודה 9288/17 - הנאשם הורשע, לאחר משפט הוכחות, בגרימת מותם בכוונה (עבירה המקבילה לעבירת רצח) של שלושת בני משפחת סלומון ז"ל בפיגוע ביישוב חלמיש מחודש יולי 2017, וכן בעבירות נוספות. בית המשפט הצבאי גזר על הנאשם ארבעה מאסרי עולם מצטברים, לצד פיצויים בסך מיליון ושמונה מאות אלף ש"ח (1,800,000 ש"ח) לבני המשפחה.

בג"ץ 914/17 אברהים ג'ית ואח' נ' היועץ המשפטי לממשלה ופרקליט אזור יהודה והשומרון - בית המשפט העליון דחה עתירה שהוגשה על-ידי שני נאשמים שעמדו לדין בגין ביצוע מעשי אינוס ומעשים מגונים בקרובת משפחתם, אזרחית ישראלית. המעשים בוצעו בשטחי A, והעותרים טענו כי לבית המשפט הצבאי אין סמכות לדון בעבירות פליליות שבוצעו בשטחי A. בית המשפט העליון קבע, כי לבית המשפט הצבאי סמכות לדון גם בעבירות פליליות שבוצעו בשטחי A כלפי ישראלים. מדובר בפסק דין ראשון של בית המשפט העליון שכולל הכרעה ברורה ומפורשת בסוגיה זו.

תיק ע/1137/13 - הנאשם הורשע בשנת 2012, לאחר משפט הוכחות, בשורה של עבירות ביטחוניות, ובראשן עבירה של ניסיון גרימת מוות בכוונה בגין ירי לעבר רכב. על הנאשם הוטלו 19 שנות מאסר בפועל לצד מאסר מותנה, קנס בסך 1,000 ש"ח או שנת מאסר תמורתו, ופיצוי לנפגע העבירה בסך 12,000 ש"ח. ערעורו של הנאשם על הכרעת הדין ועל גזר הדין נדחה. באשר לשאלת הפיצויים, קבע בית המשפט הצבאי לערעורים כי קיימת סמכות להתנות את תשלום הקנס בתשלום הפיצוי תחילה, וכי אין לשלול שימוש במנגנון של הטלת פיצוי לצד קנס ומאסר חלף קנס, גם אם אין מתקיים יחס מידתי בין שלושת הרכיבים הללו, במטרה לייצר "תמריץ" עבור הנאשם לשלם פיצויים לנפגע העבירה.

תיקים בבתי הדין הצבאיים בעניינם של חיילים

עבירות המתה

תיק מר/150/18 סמל נ' ק' - הנאשם הורשע בעבירות הריגה והתנהגות שאינה הולמת, בגין הריגתו של חברו ליחידה. זאת, בעקבות משחק בנשק במהלכו נפלט קליע מאקדחו שהביא למות חברו. במסגרת ההסדר הוטלו עליו 18 חודשי מאסר בפועל, מאסר מותנה, והורדה לדרגת טוראי. בין השיקולים שנשקלו במסגרת ההסדר היו ממצאיה של ועדת החקירה שמונתה לאחר האירוע, מהם עלה כי כללי הבטיחות בנשק לא נאכפו בקפידה ביחידה. כן נשקלו נטילת האחריות של הנאשם על האירוע, נסיבותיו האישיות, ועמדת משפחת המנוח, אשר הביעה הסכמתה להסדר.

עבירות מין

תיק ע/7,11,12/17 טור' ד' ט' ורב"ט ע' י' (תיק חא/220/15) - הנאשמים הורשעו, לאחר משפט הוכחות, בעבירות מין חמורות, ובהם אינוס, מעשה סדום, פגיעה בפרטיות ומעשה מגונה. בגין ההרשעה נגזרו על טור' ד' ט' 11 שנות מאסר לריצוי בפועל לצד מאסרים מותנים, ופיצויים בסך כולל של 56 אלף ש"ח לשתי נפגעות העבירה. על רב"ט ע' י' נגזרו 6 שנות מאסר בפועל, לצד מאסרים מותנים, הורדה לדרגת טור' ופיצוי בסך 16 אלף ש"ח לנפגעת העבירה. בית הדין הצבאי לערעורים קיבל באופן חלקי את ערעורו של טור' ד' ט', זיכה אותו מחמת הספק מעבירה אחת של אינוס ומעבירה אחת של מעשה סדום כלפי אחת מנפגעות העבירה, אך הותיר על כנה את הרשעתו בשתי עבירות אינוס ובשורה של עבירות מין נוספות. כפועל

יוצא מכך, הופחת עונשו ל-**שמונה שנות מאסר בפועל**. ערעור התביעה על קולת העונש שהוטל על הנאשמים וערעורו של רב"ט ע' י' על הרשעתו בדין ועל חומרת עונשו נדחו על ידי בית הדין.

תיק ע/11,12/18 רב"ט ס' ז' (תיק מר/221/17) - הנאשם הורשע, לאחר משפט הוכחות, בעבירות שעניינן אינוס ומעשה מגונה, שבוצעו כלפי חיילת ביחידתו, בביתה של החיילת. בגין הרשעתו נגזר על הנאשם **עונש מאסר בפועל בן חמש שנים וחצי בכליאה ממשית, לצד מאסרים מותניים, הורדה לדרגת טור' ופיצויים בסך 16 אלף ש"ח לנפגעת העבירה**. בית הדין הצבאי לערעורים דחה את ערעורו של הנאשם על הרשעתו בדין ועל חומרת עונשו, למעט הקלה מסוימת באחד מעונשי התנאי. בה בעת נדחה ערעור התביעה על קולת עונש המאסר בפועל.

תיק חא/41/18 סמ"ר ל' י' - הנאשם הורשע בעבירות של אינוס, מעשה מגונה והתנהגות שאינה הולמת. במסגרת הסדר טיעון הוטלו עליו **40 חודשי מאסר בפועל, מאסר מותנה, הורדה לדרגת טוראי, ופיצוי לנפגעת העבירה בסכום של 30,000 ש"ח**. בין השיקולים שנשקלו במסגרת ההסדר, היה עמדתה החיובית של נפגעת העבירה כלפי ההסדר.

עבירות בנשק

תיק צפון/163/18 טור' פ' ל' - הנאשם הורשע, במסגרת הסדר טיעון, בשלוש עבירות של הוצאת נשק מרשות הצבא ובשלוש עבירות בנשק, בגין הוצאת שלושה כלי נשק מיחידתו ומכירתם לאזרח. במסגרת ההסדר הוטלו עליו **שבע וחצי שנות מאסר בפועל, לצד קנס בסך 12,000 ש"ח ומאסר מותנה**.

תיק דרום/84/18 רב"ט ש' ג' - הנאשם הורשע, במסגרת הסדר טיעון, בעבירה של סחר בנשק, בגין נטילת נשקו של אחד מהחיילים ביחידה ומכירתו לאחר. במסגרת ההסדר הוטלו על הנאשם **ארבע שנות מאסר בפועל, לצד קנס ומאסר מותנה**.

תיק ע/63/17 סמל ע' ז' - הנאשם הורשע, לאחר משפט הוכחות, בעבירות של הוצאת נשק מרשות הצבא, קשירת קשר לביצוע פשע, התפרצות וסחר בנשק, בגין הוצאת עשרות רימוני רסס, 13 טילי "לאוו" וטיל "מטאדור" ממחנה "שדה תימן". על הנאשם הוטלו **12 וחצי שנות מאסר בפועל, לצד קנס בסך 15,000 ש"ח**. בית הדין הצבאי לערעורים דחה את ערעורו של הנאשם על הרשעתו בדין, וקיבל את ערעורו על חומרת עונש המאסר שהוטל עליו. על הנאשם נגזרו, בסופו של יום, **11 וחצי שנות מאסר בפועל**.

עבירות אלימות

תיק ע/52,55/18 טור' א' ע' וטור' ע' ש' (תיק צפון/479/17) - הנאשמים הורשעו, לאחר משפט הוכחות, בעבירה של תקיפה בצוותא, בגין הכאה של חייל אחר ביחידתם יחדיו. טור' א' ע' הורשע בעבירה נוספת של תקיפה הגורמת חבלה ממשית, בגין אירוע נוסף בו הכה את אותו חייל בראשו באמצעות אבן. על טור' א' ע' הושת עונש של **330 ימי מאסר בפועל, בעוד שעל טור' ע' ש' הושת עונש של 82 ימי מאסר בפועל**. לצד זאת, הוטלו על השניים מאסרים מותניים ופיצויים לנפגע העבירה. בית הדין הצבאי לערעורים דחה הן את ערעורו של טור' א' ע' בנוגע להכרעת הדין, והן את ערעור התביעה על קולת עונשם של השניים.

תיק דרום/43/18 רב"ט א' מ' - הנאשם הורשע, לאחר משפט הוכחות, בעבירות של תקיפה ופגיעה בנסיבות מחמירות, בגין אירוע אלים, שבו דקר חייל אחר באמצעות סכין והכה בראשו באמצעות פנס. על הנאשם הוטלו **11 חודשי מאסר בפועל, לצד מאסר מותנה ופיצויים לנפגע העבירה**.

עבירות סמים

תיק ז/389/17 רס"ן ח' ג' - הנאשם הורשע, במסגרת הסדר טיעון, בעבירות של סחר בסם מסוכן, ייצור סם מסוכן וקשירת קשר לביצוע פשע. זאת, בגין מכירת סמים לסוכן חשאי של מצ"ח במספר אירועים שונים, וכן גידול סם מסוכן מסוג קנאביס. על הנאשם הוטלו 66 חודשי מאסר בפועל, לצד עונשי מאסר מותנים, הורדה בדרגה וקנס כספי.

תיק דרום 496/17 טור' א' א' - הנאשם הורשע, במסגרת הסדר טיעון, בעבירות של סחר בסם מסוכן, תיווך בסם מסוכן והחזקת סם שלא לצריכה עצמית. במסגרת ההסדר, הושתו על הנאשם 32 חודשי מאסר בפועל, פסילת רישיונות נהיגה וקנס כספי.

תיקים נוספים

תיק ע/24/18 טור' ח' ד' - הנאשם הורשע, על פי הודאתו, בעבירה של היעדרות מן השירות, בגין היעדרותו מיחידתו במשך 434 ימים. על הנאשם הוטלו 4 חודשי מאסר בפועל. בית הדין הצבאי לערעורים דחה את ערעור ההגנה על חומרת עונשו של הנאשם. במסגרת הערעור, נדרש בית הדין לשאלת הדין לעניין תסקיר מבחן בעניין נאשמים העומדים לדין בפני בתי הדין הצבאיים. נקבע, כי אפיק השיקום בעניינם של חיילים מקבל ביטוי שונה מזה שבמערכת המשפט האזרחית, לאור בחינת השיקול הייחודי של סיכויי השתלבותו של הנאשם במסגרת הצבאית. לאור האמור, ובמכלול הנסיבות הפרטניות בעניינו של הנאשם שהצביעו על חוסר מוטיבציה שלו לשירות, נדחה ערעור ההגנה.

תיק מ/3/18 סא"ל א' מ' - הנאשם הורשע, במסגרת הסדר טיעון, בעבירה של התנהגות שאינה הולמת בגין מסכת מעשים שביצע בשנים 2015 - 2017, אשר נגעו להעברת כלי רכב בין יחידות, ללא היתר, לשימוש בכלי רכב בחריגה מסמכות או בחריגה מפקודות הצבא, ולהסתהיעות בחיילים שלא בסמכות ושלא למטרות הצבא. על הנאשם נגזרו 40 ימי מאסר לנשיאה בדרך של עבודה צבאית, לצד קנס כספי בסך 5,000 ש"ח.

תיק ז/302/18 סגן י' מ' - הנאשם הורשע, במסגרת הסדר טיעון, בעבירה של גרימת נזק לרכוש על ידי חריגה מסמכות, בגין שבירת מצלמותיו של אזרח איטלקי, אשר השתתף בהפרת סדר בחברון. על הנאשם הושתו 22 ימי מאסר בפועל.

אתגרים ומגמות מרכזיים לשנת העבודה 2019

1. הטיפול בנפגעי עבירה

במהלך שנת 2019, על רקע החלת חוק זכויות נפגעי העבירה במערכת המשפט הצבאית, אנו צופים המשך עיסוק בתחום מימוש זכויות נפגעי עבירה, תוך מעורבות הולכת וגוברת של נפגעי העבירה ושל ארגונים שונים הפועלים לקידום הנושא. כמו כן, אנו צופים כי חיבור מערכת נפגעי עבירה, המצויה בשימוש משטרת ישראל, למערכת המחשובית בצה"ל תתרום להצלחת המהלך ולחיזוק מעורבותם של נפגעי העבירה בהליך הפלילי.

2. תקופת הרצה בעניין תסקירי עונש

שירות המבחן אינו מעורב, ככלל, בעניינם של חיילים המורשעים בבתי הדין הצבאיים. לאור זאת, קיימת ביקורת על היעדרו של כלי המקביל לתסקיר המבחן במערכת השיפוט הצבאית, שיוכל להעמיד לרשות השופטים מידע אודות העומד בפניו בהליך, ולאפשר את התאמת העונש לנסיבותיו האישיות.

בחודש ינואר 2019 החלה תקופת הרצה (פיילוט) לבחינת השימוש בתסקירי עונש במערכת הצבאית. תקופת ההרצה החלה בסיומה של עבודת מטה מקיפה שנערכה בפרקליטות הצבאית בשילוב אגף כוח האדם בצה"ל והמשטרה הצבאית.

מטרתו של הכלי היא לסייע לבתי הדין הצבאיים בגזירת עונשם של נאשמים, באמצעות עריכת מסמך שיתייחס לנסיבות שונות הקשורות למצבו האישי, המשפחתי והכלכלי של הנאשם, כמו גם לשאלת נטילת האחריות על ידו ולנסיבות נוספות העומדות ברקע ביצוע העבירה. במהלך תקופת ההרצה, השימוש בכלי יתאפשר לכלל הנאשמים אשר קיימת אפשרות שלהרשעתם בדין ילווה רישום פלילי 'מלא', על פי הכללים הקבועים בעניין זה בחוק השיפוט הצבאי.

3. מעבר התביעה הצבאית ל"נווה צדק"

בשנת 2020 צפויה לקום הקריה המשפטית האחודה במחנה "נווה צדק", במסגרתו יעברו שני בסיסי הכליאה; בתי הדין הצבאיים המחוזיים; הסנגוריה הצבאית והתביעה הצבאית העוסקת בהעמדתם לדין של חיילים בבתי הדין הצבאיים – למתחם אחד. הקמת המתחם מצויה בשלבים מתקדמים. המעבר צפוי ליצור שורה של הזדמנויות מקצועיות וארגוניות עבור התביעה הצבאית, שלראשונה שלושת החוליות המחוזיות שלה (פרקליטות דרום וז"י; פרקליטות מרכז, מטכ"ל, ח"א ועורף ופרקליטות צפון וח"י) ירוכזו יחד תחת קורת גג אחת. במהלך שנת 2019 צפויה התביעה הצבאית לעסוק במבנה המחלקה במתחם החדש מתוך כוונה לשפר את תהליכי העבודה ולהתאימם למעבר לקריה המשפטית האחודה תוך ניצול מירבי של משאבי התביעה הצבאית בהיבט המקצועי ובהיבט הארגוני.

דברי פתיחה

הסנגוריה הצבאית היא גוף ייחודי בצה"ל בעל שני תפקידים מרכזיים: האחד - מתן ייצוג משפטי מקצועי לחיילים חשודים ולנאשמים שמתנהלים נגדם הליכים פליליים במערכת הצבאית. בהיבט זה הסנגוריה הצבאית חרטה על דגלה את ייצוג המיטבי של לקוחותיה, ללא מורא ותוך שימת טובת לקוחותיה, וטובתם בלבד, לנגד עיניה.

השני - הגנה על זכויותיהם של חיילים במשפט הפלילי-צבאי בראייה רחבה. זאת עושה הסנגוריה הצבאית באמצעות העלאת טיעונים עקרוניים, פנייה במסלולים מנהליים, הגשת עתירות לבג"ץ, קידום חקיקה, ייזום עבודות מטה והשתתפות בהן ועוד.

במהלך השנה החולפת ייצגה הסנגוריה הצבאית אלפי חיילים שהוגשו נגדם כתבי אישום לבתי הדין הצבאיים. למעלה מ-75% מכלל הנאשמים שהועמדו לדין בפני בתי הדין הצבאיים יוצגו על ידי הסנגוריה הצבאית. כמו כן, ייעצה הסנגוריה הצבאית לחיילים נוספים שנחקרו במסגרת חקירות מצ"ח. הסנגוריה הצבאית מייצגת כל חייל הנזקק לשירותיה, בלי קשר לדרגתו או למעמדו ובכל סוגי התיקים. הסנגורים הצבאיים, בשירות סדיר ובשירות מילואים, חבים את נאמנותם ללקוחותיהם בלבד ופועלים להשגת התוצאה הטובה ביותר לחיילים שאותם ייצגו.

בשנה האחרונה פעלה הסנגוריה הצבאית במגוון נושאים במטרה להבטיח את זכויות החיילים במערכת המשפט הפלילי-צבאי. בין היתר, המשיכה הסנגוריה הצבאית להעלות טענות בכל הנוגע לחיפושים במכשירי טלפון סלולריים של חיילים במסגרת חקירות; אשר לצורך להרחיב את השימוש בעונש של עבודה צבאית חלף מאסר ממשי, וביחס לצורך לקצר את תקופות המעצר של מי שנעדר מן השירות שלא ברשות. כמו כן, הסנגוריה הצבאית שבה והדגישה את החשיבות שבשימוש בכלי שיקום שונים; את ההכרח בשיפור תנאי הכליאה של חיילים והצורך בפעולות לצמצום השלכות ההליך הפלילי והרישום הפלילי. מקצת עניינים אלו מפורטים להלן.

מגמות, תופעות עיקריות ויוזמות בעבודת הסנגוריה הצבאית בשנת העבודה 2018

1. שיקום

בשנת 2018 הגבירה הסנגוריה הצבאית את מאמציה להעניק משקל משמעותי יותר לשיקול השיקום בהליך הפלילי-צבאי, ולהכנסת כלים ומוסדות משפטיים בעלי היבטים שיקומיים מובהקים.

א. הסדרים מותנים

בתחילת שנת 2017 נכנסה לתוקף הנחיה מס' 3.07 של התביעה הצבאית הראשית, "הסדרים מותנים והסדרי הקפאה", אשר אימצה מוסד משפטי של "הסדר מותנה", כך שבמקרים מתאימים ניתן להעמיד חייל במעין תקופת מבחן, חלף ההליך הפלילי. בהתאם להנחייה, אם חייל עמד בתנאי ההסדר - ייסגר תיק החקירה נגדו ללא נקיטת הליכים פליליים.

בשנת 2018 ייצגה הסנגוריה הצבאית עשרות חיילים עימם נחתם הסדר מותנה. במרבית המקרים עמדו החיילים בהסדר, המשיכו בשירות מוצלח, ולבסוף התיק נגדם נסגר.

כמו כן, פעלה הסנגוריה הצבאית להקל מתנאי הסף לחתימה על הסדר מותנה ולהגמשתם. בכלל זה צמצום הדרישה לקיומו של עבר פלילי נקי כתנאי להיקשרות בהסדר מותנה, כשתחת זאת יש לבחון האם העבר הפלילי רלוונטי.

עוד, פעלה הסנגוריה הצבאית לנסות ולהכליל בהסדרים המותנים קבוצות אוכלוסייה נוספות, כגון נגדים בקבע וקצינים, ובכך למנוע את הכתמתם ברישום פלילי.

ב. נעדרים מן השירות - בית הדין המשלב והסדרי הקפאה

בשנת 2018 החל לפעול **בית הדין המשלב** במסגרת תכנית הרצה ("פילוט"). בהתאם לתכנית, חייל שהואשם בהיעדרות מן השירות, העומד בקריטריונים ומביע רצון להשתלב בתוכנית, ישוחרר ממעצר ויוחזר ליחידתו, שם תותאם לו "תכנית שילוב", שמאושרת ומפוקחת על ידי בית הדין המשלב. מטרת התוכנית היא לסייע לחיילים לסיים שירות תקין, בין השאר בשיתוף פעולה עם המפקדים, גורמי הת"ש ביחידות וגורמי הרווחה במקום מגוריהם.

במסגרת התהליך, נערכים באופן עתי דיונים על מנת לבחון את השתלבות החייל, עמידתו בתנאים ואיכות הטיפול בצרכיו. בתום שנה, ככל שהחייל עמד בתנאי התכנית, יסתיים ההליך הפלילי בעניינו מבלי שיושת עליו עונש מאסר, ומבלי שיוכתם ברישום פלילי.

הסנגוריה הצבאית נטלה חלק בעבודת המטה לאפיון דרך פעולתו של בית הדין המשלב ולהגדרת הקריטריונים שלאורם יפעל. במקרים הפרטניים, הסנגורים הצבאיים מאתרים את החיילים המתאימים, מסבירים להם את המשמעויות, מלווים אותם ומייצגים אותם בפני בית הדין המשלב.

בשנת 2018, פעלה הסנגוריה הצבאית רבות להכללתם של חיילים המואשמים בהעדר מן השירות שלא ברשות - עריקים ומשתמטים ב-"**הסדרי ההקפאה**". בהליך זה, משוחרר החייל מן המעצר, והוא נכנס למעין "תקופת מבחן" שבה עליו להמשיך בשירות צבאי תקין, תוך עמידה בתנאי פיקוח ומעקב מתמידים אחר השתלבותו בשירות. כך, חייל שעמד בהצלחה בתנאי ההסדר, לא ירצה עונש מאסר ולא יוכתם ברישום פלילי. לפיכך, הסדר זה מגביר את המוטיבציה של חיילים להשלים שירות תקין ומסייע בצמצום הנשר משירות צבאי.

ג. תסקירי עונש

בשנת 2017 פנתה הסנגוריה הצבאית ב"קדם בג"ץ" ודרשה כי יכונן בצבא מנגנון של "תסקירי מבחן-עונש" לחיילים שנשפטים בבתי הדין הצבאיים. הפניה נפלה על אזניים קשובות שכן במקביל לכך התקיימה עבודת מטה להחלת מוסד תסקירי עונש בצה"ל. הסנגוריה הצבאית לקחה חלק בעבודת מטה זו. בנוסף, ועוד טרם הוחל בתקופת הרצה לעניין תסקירי עונש, פעלה הסנגוריה במקרים פרטניים לאיתור תחליפים לתסקיר מבחן. זאת, על מנת לפרוס בפני בית הדין את התמונה המלאה לגבי נאשמים אותם ייצגה ולהביא בפניו את נסיבותיהם וסיכויי השיקום שלהם.

ד. פיקוח על תנאי הכליאה של חיילים ושיפורם

הסנגוריה הצבאית מבקשת לדאוג לזכויות החיילים גם לאחר שנשפטו ונגזר דינם, ולאור זאת היא פועלת על מנת להביא לשיפור בתנאי הכליאה של חיילים בבתי הכלא הצבאיים.

במסגרת זו לקחה הסנגוריה הצבאית חלק בביקורות פיקוח בבסיסי הכליאה, לרבות סיור בבסיסי הכליאה ושיחות עם מפקדים וכלואים.

עוד, ערכה הסנגוריה הצבאית ביקורת פתע ייעודית באגף ההשגחה ("בידוד") בבס"כ 394 על מנת לקבל תמונה אמיתית ומלאה של תנאי המאסר בו. כמו כן, הסנגוריה הצבאית מעבירה תלונות ודו"חות עתיים לרשויות הכליאה, תוך שימת דגש על התנאים הפיזיים והתברואתיים בבסיסי הכליאה השונים.

ה. ייעוץ לחשודים

הסנגוריה הצבאית משקיעה משאבים רבים במתן ייעוץ לחשודים הנחקרים בחשד לביצוע עבירות פליליות במערכת הצבאית. זאת, לאור החשיבות בקבלת ייעוץ מסגור כבר בראשית החקירה, ובמהלכה. במהלך שנת 2018 הסנגוריה הצבאית ייעצה ב-1,675 חקירות, בכל מגוון העבירות, בהתפלגות המופיעה בנספח א'.

כמו כן, הסנגוריה הצבאית שמה לה למטרה לייעץ לחיילים ולמפקדים בחקירות הנוגעות לפעילות מבצעית, לאור המורכבות של חקירות אלו. הסנגוריה הצבאית מעניקה ברבים מהמקרים ייעוץ פרונטלי לחשודים תוך השקעת משאבים משמעותית לצורך כך.

פסקי דין מרכזיים

בג"ץ 4500/18 ד. פ. נ' בית הדין הצבאי לערעורים - חייל נעצר על ידי משטרת ישראל בחשד לסחר בסם מסוג קנאביס. במהלך חקירתו התבקש מעצרו בבית משפט השלום בתל אביב, לצרכי חקירה. התביעה הצבאית הגישה לבית המשפט פנייה, בה היא הודיעה על הצטרפותה לבקשת המעצר של משטרת ישראל. למרות זאת, הורה בית המשפט על שחרורו של החייל למעצר בית. על החלטת בית משפט השלום לא הוגש ערר לבית המשפט המחוזי אלא בקשת מעצר חדשה לבית הדין הצבאי, אשר נדונה לאחר שהסתיים מעצר הבית שהוטל על החייל. בית הדין הצבאי קיבל את עמדת ההגנה והורה על שחרור החייל למעצר פתוח, תוך קביעה כי לא ראוי לפנות לערכאה מקבילה, וכי בית הדין הצבאי אינו ערכאת ערעור על בית משפט השלום. בית הדין הצבאי לערעורים, אליו ערערה התביעה, קיבל את ערעור התביעה והורה על מעצרו הממשי של החייל. הסנגוריה **עתרה לבג"ץ** כנגד החלטת בית הדין הצבאי לערעורים, תוך העלאת טיעונים עקרוניים בנוגע לחובת כיבוד הערכאות ומקומה של מערכת המשפט הצבאית בתוך מערכת המשפט הכללית. לאחר שמיעת הערות השופטים, הסנגוריה חזרה בה מהעתירה.

ע"מ 82/17 א. ס. נ' התצ"ר - החייל הואשם בעבירה של היעדר מן השירות ובהחזקת סמים שלא לצריכה עצמית, ונעצר בשל כך. החייל ביקש לעלות לקברו של אביו במלאת 11 חודשים לפטירתו, כנהוג בעדתו. בית הדין הצבאי המחוזי דחה את בקשתו, בשים לב להתנגדות מפקד בסיס הכליאה לכך. לאחר שהוגש ערעור המעצר, ולאחר שיח עם מפקד בסיס הכליאה, שינה האחרון את עמדתו והסיר את התנגדותו העקרונית משחרורו של החייל לחופשה, בכפוף להפקדת ערבון כספי, אך התביעה הצבאית נותרה בעמדתה המתנגדת. בית הדין הצבאי לערעורים קבע, כי מקרה זה מעורר צורך יוצא דופן להיענות לבקשת העצור לחופשה. לפיכך, הורה בית הדין הצבאי לערעורים על שחרורו של החייל למספר שעות בליווי של אחיו ולאחר הוצאת צו עיכוב יציאה מהארץ.

ע"מ 3/18 טורי ג. ד. נ' התצ"ר - המערער הואשם בהיעדרות מן השירות למשך 34 ימים, כשרף ההעמדה לדין פלילי עומד על 30 ימים. ההגנה טענה במשפט, כי הנאשם שהה ביחידתו מספר ימים במהלך תקופת ההיעדרות המיוחסת לו. עוד נטען, כי ההחלטה שלא להעמידו לדין משמעתי בלבד עת התייצב לראשונה ביחידתו הייתה בלתי סבירה. בית הדין הצבאי לערעורים קיבל את ערעור ההגנה וקבע, כי המערער הגיע ליחידתו ושהה בה במשך שלושה ימים באופן שמפצל את תקופת ההיעדרות לשתי עברות, אשר אף אחת מהן אינה מצדיקה כשלעצמה העמדה לדין פלילי. לאור זאת, הורה בית הדין על המרת סעיף האישום מעבירת היעדר מן השירות, תוך הרשעה בעברה חלופית של התנהגות מבישה, אשר אינה גוררת רישום פלילי כלל.

ע"מ 50/18 מ. ק. נ' התצ"ר - חייל הורשע בעבירה של חבלה חמורה, בכך שמספר שבועות לאחר גיוסו, במהלך עימות, בעט בראשו של חייל אחר וגרם לו לשבר בלסת. בית הדין הצבאי גזר עליו, בין השאר, עשרה חודשי מאסר לריצוי בפועל. הסנגוריה הצבאית הגישה ערעור וטענה, כי גזר הדין מחמיר יתר על המידה, הן לאור טיב מעשיו של החייל ונסיבות ביצוע העבירה, והן לאור שיקולי שיקום משמעותיים הנוגעים להתנהגותו המופתית בשנה וחצי שחלפו מאז העבירה, במהלכן שימש כלוחם מצטיין. בית הדין קיבל את ערעור ההגנה והעמיד את עונשו של החייל על שישה חודשי מאסר בפועל. בית הדין לערעורים קבע, כי חלוף הזמן, אשר חלקו נעוץ במחדלי התביעה הצבאית, יצר הזדמנות להוכחת שיקומו של החייל, הזדמנות אותה ניצל היטב. לאור כך נקבע, כי באופן חריג יש לסטות ממתחם העונש ההולם משיקולי שיקום ולהקל עימו, אף לשם מתן תמריץ לשיקום נאשמים נוספים.

דרום (מחוזי) 18/18 רב"ט ט. ד. - בחיפוש שנערך בחדר בבסיסו של הנאשם נמצא סם מסוכן מסוג קנאביס והוא הודה בחקירתו בשימוש בסם זה בנסיבות אזרחיות. נגד הנאשם הוגש

כתב אישום המייחס לו שלושה שימושים בסם, ולאור אי חוקיות החיפוש הוחלט שלא לכלול בו את ממצאיו.

ההגנה כפרה באשמה תוך שטענה כי הרשעת הנאשם בפלילים כאשר החקירה בעניינו החלה בשל חיפוש בלתי חוקי נוגדת את תחושת הצדק וכי קמה לנאשם הגנה מן הצדק.

בית הדין הצבאי קיבל את טענות ההגנה, זיכה את הנאשם משני שימושים בסם וקבע שמדובר בשימוש אחד בלבד בסם. לאור זאת, ובהתאם לטענת הסנגוריה, המיר בית הדין את סעיף האישום לכה שאינו נושא רישום פלילי, תוך איזון בין מכלול השיקולים, ובכללם החיפוש הלא חוקי.

ז"י (מעצרים) 44/18 התובע הצבאי נ' ע. מ. - החשוד נעצר עם שלושה מעורבים נוספים לאחר שבחיפוש בדירה בה שהה נתפס תיק ובו כרבע ק"ג של סם מסוכן מסוג קנאביס, לצד משקלים אלקטרוניים ומכשירים לשימוש בסם. התביעה החליטה שלא לעמוד על מעצרו של יתר המעורבים, ובהם אף שוכר הדירה שבה נמצאו הסמים. ההגנה התנגדה לבקשת המעצר וטענה הן כנגד חוקיות החיפוש שהוביל לתפיסת המוצגים ולפתיחה בחקירה והן לאפליה פסולה בין החשוד לבין יתר המעורבים, אשר שוחררו ממעצר.

בית הדין הצבאי קיבל את עמדת ההגנה וקבע כי עיקרון השוויון הוא עיקרון על, ובשל הצורך למנוע אפליה פסולה בין החשוד לבין יתר המעורבים, הורה על שחרור החשוד ממעצר.

מרכז (מחוזי) 362/18 התובע הצבאי נ' טור' א. ד. - הנאשם נעדר מן השירות למשך 252 ימים לאחר שבמסגרת ועדת סמים הוחלט על שינוי שיבוצו, וזאת כאשר נותרו לו פחות משלושה חודשים לסיום השירות. בקשת הסנגוריה לביטול כתב האישום בעניינו נדחתה, כך גם בקשה לשלבו במסגרת "הסדר הקפאה". הסנגוריה ביקשה מבית הדין לשחררו מן המעצר. בנוסף, הגישה הסנגוריה "תסקיר מעצר" מטעם שני עובדים סוציאליים, חוות דעת של "מנטור" (מעין "אח בוגר") שהוצמד לחייל על ידי הסנגוריה על מנת שילווח אותו, ואף העידה מפקד מלווה מהיחידה אליה שובץ, שהסכים לפקח עליו במסגרת "מעצר פתוח".

בית הדין הצבאי המחוזי קיבל את בקשת הסנגוריה הצבאית והורה על שחרורו של החייל ל"מעצר פתוח" ביחידה בהתאם להצעת ההגנה, משום שזו נתנה מענה לעילות המעצר ולתכליתו.

מגמות ואתגרים מרכזיים לשנת 2019

1. הגנה על זכויות חיילים הנחקרים במצ"ח

הסנגוריה הצבאית שמה לה למטרה להגן על זכויות החיילים בהליך הפלילי, הן בתיקים פרטניים, והן באופן מערכתי. שלב החקירה הוא צומת מרכזי בהקשר זה.

בשנת 2019 הסנגוריה הצבאית תשים דגש מוגבר בכל הנוגע לשמירה על זכויות נחקרים במצ"ח, בין היתר, בעניינים הבאים: שימוש בשיטות חקירה פוגעניות ופסולות; פגיעה בזכות השתיקה; חקירות במשך שעות ארוכות וללא הגבלה; תיעוד חקירות; עיכובים ומעצרים לא חוקיים; וחיפושים פסולים.

2. הרחבת השימוש בכלי שיקום ובכלים חלופיים להליך הפלילי

בשנת 2019 הסנגוריה הצבאית תמשיך לפעול למתן משקל הולם לאינטרס השיקום. זאת, במטרה לצמצם את השלכות ההליך הפלילי על חיילים. כמו כן, תפעל הסנגוריה הצבאית להרחבת השימוש בכלים חלופיים להליך הפלילי ולצמצום הטלת עונשי מאסר בפועל, מקום בו הדבר אינו הכרחי.

הסנגוריה הצבאית תמשיך לפעול להכנסת כלי של תסקיר המבחן למערכת הצבאית. מדובר בכלי חשוב, שנועד לסייע לבית הדין במלאכת גזירת הדין, ולהדגיש היבטים שונים בנסיבות המעשה והעושה שאינן באות לידי ביטוי כיום.

עוד, תפעל הסנגוריה הצבאית להרחיב את מספר המקרים שבהם ייחתמו עם נאשמים הסדרים מותנים והסדרי הקפאה, לרבות במקרים של העדר מן השירות שלא ברשות. בכך יתאפשר לחיילים להוכיח את עצמם, להמשיך בשירות צבאי מועיל ולהימנע מעונש מאסר ומרישום פלילי. כמו כן, תמשיך הסנגוריה הצבאית לקדם את הטיפול בתיקי "בית הדין המשלב", אשר החל לפעול בצבא בתחילת שנת 2018.

הסנגוריה הצבאית תמשיך בעשייתה, בתיקים הפרטניים ובתפקידה הציבורי, גם בשנת 2019. הסנגורים הצבאיים ימשיכו במלאכת הייעוץ והייצוג בתיקים תוך חתירה להשגת התוצאה הטובה ביותר עבור לקוחותיהם. הסנגוריה הצבאית תפעל תוך הדגשת חשיבות תחושת השירותיות בקרב לקוחותיה ובני משפחותיהם, ותוך מאמץ מתמיד לשמירה על זכויותיהם של החשודים והנאשמים במערכת המשפט הצבאית הפלילית.

דברי פתיחה

מחלקת הייעוץ והחקיקה מעניקה ייעוץ משפטי לכל אגפי המטה הכללי והזרועות בצה"ל, ופועלת, בשיתוף עם המפקדים, במטרה לסייע לצה"ל להגשים את יעדיו, תוך שמירה על שלטון החוק. בנוסף, מייצגים קציני המחלקה את צה"ל בפני ערכאות שיפוטיות ומעין-שיפוטיות בהליכים בהם נתקפת עמדת צה"ל, ובכך מסייעים בשמירה על חופש הפעולה של גורמי הצבא ובהגנה על החלטות שקיבלו הגורמים המוסמכים בצה"ל.

במהלך השנה החולפת עסקו קציני המחלקה, בין היתר, בהיבטים שונים הנוגעים לשמירה על שלטון החוק בצה"ל ועל טוהר המידות של המשרתים בשורותיו. בנוסף, סייעו קציני המחלקה בשמירה על אופיו הממלכתי והא-פוליטי של צה"ל ובביצור אמון הציבור בו.

קציני המחלקה המשיכו בליווי משפטי של מודל שירות הקבע העדכני, שסוכם בתוכנית הרב-שנתית גדעון. בד בבד, פעלה המחלקה לשמירה על זכויות המשרתים בצה"ל - בקבע, בחובה ובמילואים.

בשנה החולפת, הוקם ענף חדש במחלקת הייעוץ והחקיקה - ענף חוזים והתקשרויות, שתפקידו ללוות מיזמים בעלי חשיבות מבצעית וכלכלית לצה"ל. זאת, במטרה להשיא את פוטנציאל ההתייעלות הכלכלית, ולפעול להבטחת מימוש מיטבי של הצרכים הצבאיים. בתוך כך, ליוו קציני המחלקה התקשרויות מרכזיות בצה"ל, ותרמו לחיסכון כספי בהוצאות הצבא ולמתן ביטוי לצרכים המבצעיים בהתקשרויות הנערכות עבורו.

המחלקה אמונה גם על קידום יוזמות חקיקה מטעם צה"ל וכן על גיבוש עמדת צה"ל ביחס לתזכירי חקיקה ממשלתיים והצעות חוק פרטיות. השנה הופצו ביוזמת המחלקה חמישה תזכירי חוק לתיקון חוק השיפוט הצבאי, התשט"ו - 1955. כן עסקה המחלקה במספר תיקוני חקיקה שהתקבלו, להם השלכה משמעותית על צה"ל ועל סמכויותיו. כמו-כן, גובשה עמדת צה"ל ביחס למאות הצעות חקיקה ממשלתיות ופרטיות. בנוסף, פעלו קציני המחלקה להגשמת תפקידה החשוב של המחלקה בהתאמת החקיקה ופקודות הצבא לצרכי העדכניים של צה"ל ולעיגון הסמכויות הדרושות לו לשם הבטחת יכולותיו המבצעיות בשגרה ובחירום.

לבסוף, אף השנה, סייעו קציני המחלקה לגופי הצבא בהיערכותם לחירום ובהסדרת שיתופי פעולה בינם לבין גופים רלוונטיים נוספים.

מגמות עיקריות בשנת העבודה 2018

1. עיסוק נרחב בתחום החקיקה

בשנה שחלפה היו מעורבים קציני המחלקה בהליכי חקיקה רבים הנוגעים לפעילותו של צה"ל. ביוזמת המחלקה הופצו להערות הציבור חמישה תזכירים לתיקון חוק השיפוט הצבאי, שנועדו בעיקרם, להשוות את ההליכים המתקיימים בבתי הדין הצבאיים לאלה המתקיימים בערכאות האזרחיות, בשינויים המחוייבים מאופיו וממהותו של השירות הצבאי. בנוסף, עסקו קציני המחלקה בתיקונו של חוק יסוד: הממשלה בעניין אצילת סמכות הממשלה לאשר פתיחה במלחמה לקבינט המדיני-בטחוני; תיקון חוק שירות בטחון לשילוב תלמידי ישיבות בשירות הצבאי; תיקון החוק להסדרת הבטחון בגופים ציבוריים, כך שצה"ל יוגדר כגורם מנחה באשר לפעולות אבטחה ימית; הטמעת הוראות חוק זכויות נפגעי עבירה בחוק השיפוט הצבאי; תיקון תקנות שירות בטחון כך שרשויות הגיוס יוסמכו לבטל פטור משירות בטחון שניתן מטעמי הכרה דתית, למי שנמצא כי אינה ממלאת את התנאים עליהם הצהירה; תיקון תקנות שירות ביטחון בעניין המבחנים הרפואיים לאי כשירות לשירות בטחון; תיקון תקנות ההתגוננות האזרחית, ועוד.

בנוסף, פעלו קציני המחלקה לשמירה על הגמישות האופרטיבית הנדרשת לצה"ל בחקיקה ובהחלטות ממשלה. דוגמאות מרכזיות הן הסדרת יחסי הגומלין בין פיקוד העורף לרשות החירום הלאומית; טיוטת תזכיר חוק הגנת מרחב הסייבר; תזכיר חוק לתיקון חוק כלי היריה; והתאמת אופן ההחלה של רגולציה אזרחית בצה"ל בתחום הגנת הפרטיות, התכנון והבנייה ומשק הגז.

2. **שמירה על אופיו הממלכתי והא-פוליטי של צה"ל ועל טוהר המידות של המשרתים בצה"ל**

בשנה החולפת עסקו קציני המחלקה במגוון סוגיות שבמוקדן יחסי צבא-חברה, מתוך מטרה לשמור על אופיו הממלכתי והא-פוליטי של צה"ל, לשמור על טוהר המידות של המשרתים בצה"ל ולשמור על אמון הציבור בו. קציני המחלקה ליוו משפטית את עבודת המטה לגיבוש פקודה חדשה, שהסדירה לראשונה כללים להתבטאות חיילים ברשתות החברתיות. פקודה זו, מאזנת בין זכות החיילים לפרטיות ולביטוי עצמי לבין הצורך בשמירה על בטחון המידע ועל צבא "נקי" מפוליטיקה. כמו כן, קציני המחלקה נטלו חלק מרכזי בעבודת מטה שעניינה גיבוש עקרונות פעולה רצויים בתחום טוהר המידות וניגוד עניינים. בעקבות עבודת המטה עודכנה פקודת מטכ"ל המסדירה את הטיפול במקרים המעלים חשש לניגוד עניינים, והוטמעו בה תהליכי בחינה, בקרה ופיקוח.

3. **אכיפת חובת השירות בצה"ל והתחייבות לשירות קבע**

מאמצי המחלקה בשנה החולפת בטיפול בעתירות לבג"ץ הובילו להחלטות שיפוטיות, המבצרות את יכולתו של צה"ל לאכוף את חובת השירות בצה"ל ובכלל זה הסמכות לדחות בקשות לפטור מטעמי הכרה דתית של מועמדות לשירות ביטחון אשר מסרו תצהיר כוזב.

4. **תרומה לחסכון הכלכלי בצה"ל – בשנה החולפת, בה הוקם ענף התקשרויות, הייתה**

תנופת עשייה בתחום, תוך שיפור המענה הניתן להתקשרויות משמעותיות בצה"ל. קציני המחלקה סייעו לגופי הצבא להגדיר את הדרישות המבצעיות - באופן מיטבי, תוך עמידה על האינטרסים הצבאיים לצד מקסום התועלות הכלכליות. המחלקה אף ליוותה מכרזים בולטים בשנה החולפת ובהם: מכרזים לרכש ולפיתוח אמצעי לחימה; מכרזי רכש של רישיונות תוכנה; מכרז לאספקת ציוד אישי וציוד ספורט למועמדים לשירות בטחון ולמשרתי הקבע; מכרזים בתחום הרכב והסלולר. השנה התקיימה לראשונה השתלמות בנושא התקשרויות, המשותפת לקציני המחלקה ולקצינים מהמערך הכלכלי, במטרה לשפר את גיבוש מסמכי ההתקשרות. בנוסף, בחנו קציני המחלקה דרכים להביא לחסכון כלכלי ולאיתור מקורות תקציביים נוספים באמצעות איתור מודלים חדשניים להתקשרויות, והתאמתם לצרכי הצבא. כמו כן, קציני המחלקה ייצגו את עמדת הצבא, בין היתר, בהליכים משפטיים בהם התעוררו מחלוקות כספיות עם גופים חיצוניים, וסייעו להשגת תוצאות מיטביות מבחינת צה"ל במישור הכלכלי.

5. **עמידה על זכויות המשרתים וחיזוק ההגנה עליהן - במהלך השנה פעלו קציני המחלקה**

להגנה על זכויות המשרתים במגוון נושאים, ובין היתר: עמידה על מימוש עקרון הצמדת שכרם של המשרתים לשכרם של עובדי המדינה והמשך הסדרת הזכאות לפנסיית גישור; עדכון רכיבי שכר פנסיוניים; קידום מיזמי דיור לטובת המשרתים והסרת חסמים תכנוניים ומשפטיים; ליווי הקמת עמותת "שיכונני חיל-האוויר", כחלק מהסדרת מעמדם של ועדי שיכונני המשפחות בבסיסי חיל האוויר ועוד.

6. **יישום הסיכום התקציבי עם משרד האוצר ומודל הקבע העדכני - בשנת 2018 נמצא**

צה"ל בעיצומה של התוכנית הרב-שנתית "גדעון", לה היבטים משפטיים משמעותיים. אחת הסוגיות המרכזיות שהעסיקה את המחלקה הייתה העיכוב בתהליך גיבושן של תקנות להסדרת תשלום פנסיית הגישור לפורשים מצה"ל. קציני המחלקה נטלו חלק בפגישות עם משרד הביטחון ומשרד האוצר ובדיונים שנערכו בכנסת בנושא, וחוות-

דעתם המשפטיות סייעו להגן על זכויות המשרתים. כן סייעו קציני המחלקה בגיבוש תיקון החלטת הקבינט שעיגנה את הסיכום התקציבי עם משרד האוצר על-מנת להסדיר תוספת שיאי כוח אדם בקבע לשם התמודדות עם קיצור שירות החובה. קציני המחלקה המשיכו לייצג את צה"ל בפני ועדת הערר בהליכי שחרור של משרתי קבע.

7. הגברת מוכנות הצבא למצבי חירום

במהלך שנת 2018 סייעו קציני המחלקה לגופי הצבא להיערך לחירום בתחומים רבים, ובהם: הפעלת סמכויות מכוח חקיקת החירום, לרבות הוצאת צווי הגבלה, צווי תפיסת רכוש וצווי סגירת שטחים; התגוננות העורף - מתן סיוע לרשויות המקומיות במצבי חירום ומתן הנחיות לאוכלוסייה ב"שעת התקפה"; היערכות להגעת משטרים לרצועת עזה; הגנה במרחב הסייבר - ביסוס סמכויות צה"ל והמשך שיתוף פעולה עם הרשות הלאומית להגנה בסייבר ועוד. בנוסף, נטלו קציני המחלקה חלק חשוב במספר תרגילי חירום שהתקיימו בפקע"ר, בבסיסי הכליאה וביחידות מודיעין. כמו כן, נערך בשנה החולפת יום עיון בנושא דיני חירום, שנועד להקנות ידע תיאורטי ומעשי לקציני המחלקה.

8. משפט ותקשורת

במהלך השנה החולפת ליוו קציני המחלקה שתי עתירות, שעסקו בממשק בין גופי הצבא לבין גורמים בשוק התקשורת. קציני המחלקה ליוו את הקמתן ועבודתן של שתי ועדות על רקע הליכים אלה: האחת - ועדה מייעצת לדובר צה"ל בעניין הממשק עם כתבים המסקרים ענייני צבא, בראשות כבוד השופטת (בדימוס) איילה פורקצ'יה; השניה - ועדה מייעצת למפקד גלי צה"ל לבחירת המהדורה המשודרת בגלי צה"ל, בראשות כבוד השופטת (בדימוס) דליה דורנר. הוועדות התבקשו להמליץ לגורמים הצבאיים על אמות מידה שבהתאם להן יפעלו אל מול כלי התקשורת.

[פסקי דין מרכזיים לשנת 2018](#)

מתוך מגוון רחב של נושאים בהם טיפלה המחלקה, להלן יפורטו בתמצית הליכים משפטיים מרכזיים שבהם עסקו קציני המחלקה בשנת 2018:

עתירות בנושא חובת השירות

בג"ץ 9008/17 חותם נ' מפקד מיטב ועתירות נוספות - עתירה עקרונית כנגד מדיניות רשויות הגיוס לבדוק לגופן בקשות לפטור משירות מטעמי הכרה דתית, ולהימנע ממתן פטור לכל מבקשת באופן גורף. בנוסף, הוגשו מספר עתירות התוקפות החלטות פרטניות של רשויות הגיוס שלא לפטור מועמדות לשירות בטחון משירות מטעמי הכרה דתית. העתירות ביקשו לחלוק על קביעתו העקרונית של בית המשפט כי לרשויות הגיוס נתון שיקול דעת בהחלטה על מתן פטור מטעמי הכרה דתית. בית המשפט העליון הורה על מחיקתן של כלל העתירות, תוך שאימץ את עמדת צה"ל לפיה ההלכה הפסוקה מתירה לרשויות הגיוס להפעיל שיקול דעת טרם מתן הפטור, ואין מקום לעיין בהלכה זו מחדש.

בג"ץ 2619/17 י.ה. נ' שר הבטחון - העותרים ביקשו לחייב את רשויות הצבא להשוות את הליך קבלת פטור משירות בטחון מטעמי מצפון להליך לקבלת פטור משירות בטחון מטעמי הכרה דתית. העותרים טענו כי השוני בין ההליכים מהווה אפליה פסולה ופוגע בזכות לכבוד של מבקשי הפטור מטעמי מצפון. בית המשפט העליון דחה את העתירה וציין כי ההליך הייחודי שקבע המחוקק ביחס למבקשות פטור מטעמי הכרה דתית, אינו משליך על בקשות פטור אחרות, אשר ביחס אליהן לא נקבע הליך זהה.

בג"ץ 153/18 ס.ל. נ' שר הבטחון - עתירת מלש"ב כבן 16 וחצי שתקפה את החלטת רשויות הגיוס שלא להכיר בו כ"בן מהגרים" הזכאי לדחיית גיוס לאור כוונתו להגר לאוסטרליה לאחר שימלאו לו 17 שנים. בית המשפט העליון דחה את העתירה תוך שציין כי מדיניות הצבא, הדוחה רק את שירותם של מיועדים לשירות ביטחון שעזבו את ישראל עם הוריהם טרם הגיעם לגיל 16 היא מדיניות סבירה, ואין מקום כי בית המשפט יתערב בה.

בג"ץ 2920/18 ר.ק. נ' שר הבטחון וקצין רפואה ראשי - העתירה תוקפת את החלטת קצין הרפואה הצבאי הראשי לדחות בקשת התנדבות של מועמדת לשירות בטחון הפטורה משירות בשל אלרגיה חריפה לחלב, תוך קביעה כי ניתן יהיה לשוב ולבחון את בקשתה בעוד שנתיים. בעתירה נטען כי ההחלטה אינה סבירה ואינה עולה בקנה אחד עם חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות. בית המשפט העליון דחה את העתירה תוך שקבע כי החלטת רשויות הצבא מבוססת על שיקולים ענייניים-מקצועיים ואינה חורגת ממתחם הסבירות.

עתירות בעניינים צבאיים

בג"ץ 1785/17 מיכל הרמתי נ' הרמטכ"ל - העתירה תקפה "מכירת אימונים" לצבאות זרים, בטענה שצה"ל לא הוסמך בחקיקה לעשות כן, ובטענה שהמכירה נעשית למטרות רווח. בית המשפט העליון דחה את העתירה וקבע, כי יש לפרש בהרחבה את מטרות הצבא, באופן המתפרש מעבר להגנה על המדינה במובן הצר, וכולל כל פעולה הנדרשת לשם הגשמת תכליות ביטחוניות ולאומיות. בית המשפט קיבל את עמדת צה"ל לפיה מכירת האימונים נועדה ליצור שיתופי פעולה עם צבאות זרים, המשרתים תכליות בטחוניות-לאומיות, וכי האימונים אינם נערכים למטרות רווח, והתשלום בגינם נועד לכיסוי עלויות בלבד. בהתאם לכך נקבע כי פעולות אלו מותרות. מעבר לכך, הוטעם כי צה"ל רשאי לעסוק בפעילויות אשר נובעת באופן טבעי מהסמכות אשר מוקנית לצה"ל כצבאה של המדינה, כגון: פעולות חילוץ הומניטריות בישראל ומחוץ לגבולות המדינה, חינוך טרום צבאי לבני הנוער, גיור ועוד.

בג"ץ 2907/18 מ. ר.ג. נ' מפקד פיקוד העורף - בית המשפט העליון דחה עתירתו של תושב מזרח ירושלים נגד החלטת מפקד פיקוד העורף להרחיקו מהעיר ירושלים ולאסור עליו ליצור קשר עם ארבעה פעילים אלימים, על רקע מידע בטחוני בעניינו. בית המשפט קבע, כי לא קמה עילה להתערבות בהחלטת מפקד הפיקוד.

כוח אדם

בג"ץ 4867/18 ד.פ. נ' צבא ההגנה לישראל - העתירה תקפה את מדיניות הצבא, לפיה מועמדים לשירות המתמיינים לחיל המודיעין אינם רשאים להתמין במקביל לתפקידים נוספים. בית המשפט העליון קבע, כי אין עילה להתערבות שיפוטית בהחלטות הצבא בעניין מדיניות המיון ודירוג סדר החשיבות של התפקידים השונים. בהמלצת בית המשפט חזרה בה העותרת מהעתירה, וניתן פסק דין המורה על מחיקתה.

בג"ץ 4496/17 סגן ס.י. נ' ראש אגף כח האדם בצה"ל - העתירה תקפה את מדיניות צה"ל לחייב חיילים להתייצב בכנס הסברה בדבר קורס "נתיב" ואת אופן זימונם לכנס. במהלך הטיפול בפניות העותרים ובעתירה, נעשו מספר שינויים במתכונת הזימון לכנס, במסגרתם נקבע כי אין חובה להתייצב לכנס וכן צומצמה הפגיעה בפרטיות החיילים המזומנים אליו. בעקבות זאת, המליצו השופטים לעותרים לחזור בהם מן העתירה, בציינם כי הקשיים העיקריים עליהם הצביעו בעתירה - באו על פתרונם. בהתאם לכך, נמחקה העתירה.

בג"ץ 9889/16 מעש נ' נציבות שירות המדינה - העתירה תקפה את ההסדר המעניק פטור למשרתי הקבע ממכרזי קבלה לשירות המדינה לתקופה של שנתיים מעת שחרורם. עם הגשת העתירה התקיימה בחינה משפטית ומקצועית משותפת למחלקה, לנציבות שירות המדינה ולייעוץ המשפטי לממשלה שבסיומה נערכו מספר שינויים במתכונת ההסדר. בעקבות זאת, הגיעו הצדדים להבנות שהביאו למחיקת העתירה.

סעי"ש 24757-03/14 ד"ר ח.ב. נ' משרד הבטחון - בית הדין האזורי לעבודה דחה תביעה של עורך התוכנית "האוניברסיטה המשודרת" בגלי צה"ל, לתשלום סך של למעלה ממיליון ₪ בגין הפרשי שכר ופיצויים בגין פיטורים שלא כדין. התובע טען כי יש להכיר בו כעובד צה"ל, אף שנחתם מולו חוזה ייעוץ. בית הדין דחה את טענות התובע וקבע כי מערכת היחסים בין גל"ץ לתובע הייתה כזו שבין מזמין לבין קבלן עצמאי.

ו"ע 18/17 ג.ב. נ' צה"ל - ועדת הערר דחתה ערר שהגיש גמלאי צה"ל אשר טען כי הוצאתו לגמלאות בשנת 1989 נבעה ממצבו הרפואי, באופן המזכה אותו בהסדר המיטיב החל על משרתי קבע שפרשו מחמת נכות. הוועדה אימצה את עמדת צה"ל לפיה יש להעדיף את המסמכים הרפואיים שנכתבו "בזמן אמת", על פני עדויות מאוחרות, וקבעו כי העותר לא פוטר משירות בשל נכותו ואינו זכאי להטבות הכלכליות להן עתר.

חופש מידע

עת"מ 17637-02-18 התנועה לחופש המידע נ' צה"ל - בית המשפט לעניינים מנהליים דחה עתירה לקבלת מפות שטחי האימונים ושטחי המיקוש בפורמט מסוים שהתבקש על ידי העותרים. בית-המשפט קיבל באופן מלא את עמדת צה"ל, לפיה חוק חופש המידע אינו מטיל חובה למסור מידע בפורמט מסוים, וכי העברת המידע לעותרים בפורמט המבוקש עלולה להביא להצגת מידע שאינו מדויק, שכן מדובר במידע הניתן לעריכה, ובכך לגרום לפגיעה בנפש.

עת"מ 21121-10-17 אילנה המרמן נ' הרמטכ"ל - עתירה לקבלת נהלים לאישור תקיפת מטרות באזור יהודה ושומרון וברצועת עזה. בית המשפט קיבל את עמדת המדינה לפיה הנהלים מעוגנים בהוראה הכוללת שיטות פעולה מבצעיות ותורות לחימה אשר חשיפתן עלולה להביא לפגיעה בבטחון המדינה. בצד זאת, בהתאם להצעת המדינה, הועברה לעותרים התייחסות מתוך ההוראה, העוסקת במחויבותו של צה"ל לעקרונות כלליים בדיני הלחימה.

תביעות כספיות

בג"ץ 5934/16 ב.א. נ' מדינת ישראל - משרד הבטחון - בשנת 2012 נכנסו לתוקף תקנות המיטיבות עם גמלאי צה"ל. גמלאי צה"ל פנה לבג"ץ ועתר כי מועד תחולתן יוקדם, כך שיחולו גם עליו. משמעות קבלת טענותיו הייתה תשלומים לגמלאים נוספים בסך מצטבר של עשרות מיליוני שקלים. בית המשפט העליון דחה את התביעה וקיבל את עמדת המדינה לפיה הגבלת תחולה של הסדר מיטיב מטעמים של מגבלות תקציב היא סבירה ומידתית. להלכה זו נודעת חשיבות לעניין שיקול הדעת התקציבי הנתון לגורמי המוסמכים.

ערר 7/18 המועצה המקומית שוהם נ' הוועדה המחוזית לתכנון ובנייה מחוז מרכז - ערר שהוגש לוועדת הערר של המועצה הארצית לתכנון ולבניה נגד התכנית להקמת מחנה בן עמי (בית נבאלה), בו צפוי לקום מרכז הספקה לוגיסטי אחוד של צה"ל. הערר נמחק לאחר שגובש הסדר פשרה שנותן מענה לכלל צרכי צה"ל, תוך התחייבות שלא ינקטו הליכים נוספים. בעקבות מחיקת הערר, פורסם המכרז להקמת מרכז ההספקה.

חקיקה ופקודות הצבא

בשנת 2018 טיפלה המחלקה בחמישה תזכירי חוק לתיקון חוק השיפוט הצבאי, התשט"ו - 1955, שהופצו להערות הציבור; ערכה עבודות מטה לקידום יוזמות חקיקה מטעם צה"ל, וגיבשה עמדות צה"ל ל-42 תזכירי חוק ממשלתיים ול-217 הצעות חוק פרטיות. נוסף על אלה, ליוותה המחלקה הליכי חקיקה רבים, להם השלכה על פעילות צה"ל.

דברי החקיקה הבולטים בהם טיפלה המחלקה הם:

חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 6), התשע"ח-2018 - התיקון קובע כי הממשלה רשאית לאצול לקבינט המדיני-ביטחוני את סמכותה לאשר פתיחה במלחמה. עוד קובע התיקון כי נדרש אישור הממשלה (או הקבינט, ככל שהממשלה אצלה לו את סמכותה) לביצוע פעולות צבאיות משמעותיות, העלולות להוביל בוודאות קרובה למלחמה.

הצעת חוק שירות בטחון (תיקון מס' 25) (שילוב תלמידי ישיבות), התשע"ח-2018 - קציני המחלקה נטלו חלק בוועדה שמינה שר הבטחון, לגיבוש הצעת חוק לשילוב תלמידי ישיבות בשירות הצבאי, ומלווים את הטיפול בהצעת החוק לאורך כל שלביה. הצעת החוק עברה בקריאה ראשונה בכנסת ביום 2 ביולי 2018.

חוק להסדרת הביטחון בגופים ציבוריים (תיקון מס' 8) (פעולות אבטחה ימית), התשע"ט-2019 - החוק מעגן את החלטות הממשלה בנושא וקובע כי צה"ל יהיה המנחה המקצועי בדבר אבטחת בריכות הנמל והמתקנים הימיים של גופים הפועלים במאגרי הגז והנפט המצויים במדינת ישראל.

חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 75), התשע"ח-2018 - התיקון מטמיע את הוראות חוק זכויות נפגעי עבירה בחוק השיפוט הצבאי כך שיחולו, בשינויים המחוייבים, גם על נפגע עבירה, שהחשוד או הנאשם בביצועה נתון לתחולת בתי הדין הצבאיים.

חוק שירות בטחון (תיקון מס' 23), התשע"ט-2019 - תיקון הקובע כי חייל שנמצא בלתי כשיר באופן זמני לשירות, יוכל להמשיך בשירותו הסדיר ולקבל טיפול רפואי מחיל הרפואה, אלא אם הודיע כי אינו מעוניין בכך.

חוק שירות הקבע בצבא הגנה לישראל (חיילות בשירות קבע) (תיקון), התשע"ח-2018 - התיקון מעניק הגנה מפני פיטורים לחיילות ולחיילים העוברים טיפולי פוריות. זאת, בדומה להוראות החלות על עובדים ועובדות על פי חוק עבודת נשים, התשי"ד-1954.

תקנות שירות בטחון (הרכב הוועדה לבחינת פטור מטעמי הכרה דתית וסדרי הדין בה (הוראת שעה), התשע"ח-2018 - התקנות מסדירות, לראשונה, את האפשרות לבטל פטור משירות בטחון שניתן למועמדת לשירות בטחון שהגישה "תצהיר דת", אם נמצא כי אינה ממלאת את התנאים עליהם הצהירה.

תקנות שירות הקבע בצבא הגנה לישראל (גימלאות) (תנאים לפיטורים משירות קבע של נגדים שהגיעו לגיל 42 לפחות) (הוראת שעה), התשע"ח-2018 - התקנות הותקנו בעקבות

הסיכום התקציבי ונועדו לקבוע הוראות משלימות להוראות שבחוק הגמלאות בעניין פרישת נגדים בטווח הגילאים של 42 עד 47, בהתקיים תנאים מסוימים. התקנות מעניקות לצה"ל גמישות רבה בניהול כוח האדם.

צו שירות המילואים (שירות מילואים למטרת תעסוקה מבצעית יותר מפעם אחת בתקופה של שלוש שנים רצופות) (הוראת שעה), התשע"ט-2018 - התיקון מוסיף את גדודי החי"ר הקל ומספר גדודים נוספים לרשימת המקצועות בהם ניתן לקרוא למשרתי מילואים לתעסוקה מבצעית נוספת, מעבר למגבלות הקבועות בחוק.

תקנות ההתגוננות האזרחית (מפרטים לבניית מקלטים) (תיקון), התשע"ח-2018 - התקנות שינו את דרישות המיגון ביישובים קדמיים, לאור רמת האיום הבטחוני באזורים אלו, בהתבסס על הערכות בטחוניות עדכניות.

תקנות ההתגוננות האזרחית (חומרים מסוכנים) (תיקון), התשע"ח-2018 - התקנות קובעות נסיבות בהן על מעביר חומר מסוכן לדווח או לקבל את אישור פיקוד העורף להעברתו.

תקנות שירות בטחון (תיקון), התשע"ח-2017 - עודכנו המבחנים הרפואיים לאי כשירות ולאי כשירות ארעית לשירות בטחון, הקבועים בתוספת הראשונה והשנייה לתקנות. במסגרת זו, אוכלוסיות שלא היו כשירות לשירות בעבר (לדוגמא: נשאי HIV) ייחשבו מעתה כשירים לשירות. בתחום האלרגיה, נקבעו מבחנים לאי כשירות בגין אלרגיה מסכנת חיים למזון.

פקודות הצבא הבולטות בהן טיפלה המחלקה:

הוראת פיקוד עליון 1.101 "הפקודות בצה"ל" - ההוראה מעדכנת את סוגי הפקודות הקיימות בצבא ואת מדרגן ומעדכנת את הליך חתימת הפקודות, עדכון ופרסומן.

פקודת מטכ"ל 06.103 "מניעת ניגוד עניינים בצה"ל" - הפקודה מעדכנת את הליך בחינת החשש לניגוד עניינים וקובעת מנגנוני פיקוח ובקרה מיטביים על קיום ההליך. בהתאם להליך המעודכן, תתבצע בחינה יזומה של חשש לניגוד עניינים טרם מינוי או קידום וכן בחינה במקרים פרטניים בהם מתעורר חשש לניגוד עניינים.

פקודת מטכ"ל 08.107 "שימוש חיילים במרחב הרשת" - הפקודה קובעת עקרונות להתנהגות חיילים במרחב הרשת, בהתחשב בערכי צה"ל, במגבלות החלות על חיילים במרחב הציבורי, בצרכי בטחון המידע ובצורך לשמור על הבטחון האישי של המשרתים בצה"ל.

אתגרים ומגמות מרכזיים לשנת העבודה 2019

1. קציני המחלקה ימשיכו לתרום לשמירה על אופיו הממלכתי והא-פוליטי של צה"ל ולשמירה על טוהר המידות של המשרתים בשורותיו.
2. בנוסף, קציני המחלקה יסייעו לגורמי הצבא להיערך לבחירות לכנסת שיתקיימו במהלך השנה. בכלל זה, יעניקו ייעוץ משפטי בנושא עריכתן של בחירות בבסיסי הצבא, וייעוץ משפטי ביחס לכללים ולמגבלות החלים על פעילות הצבא בתקופת בחירות.

3. בדומה לפועלם בשנת העבודה החולפת, קציני המחלקה ימשיכו בקידום יוזמות חקיקה מטעם צה"ל לשם מימוש צרכי הצבא והגנה על זכויות המשרתים בו, לצד הובלת הליך גיבוש עמדות הצבא לתזכירי חוק ממשלתיים והצעות חוק פרטיות.
4. כמו כן, קציני המחלקה ימשיכו לסייע בתחום החוזים וההתקשרויות, כחלק מהמאמץ להתייעלות כלכלית וימשיכו ללוות התקשרויות מרכזיות, בעלות חשיבות מבצעית וכלכלית לצה"ל. בנוסף, קציני המחלקה יעמיקו את העיסוק בתחומי הקניין הרוחני ועמידה על האינטרסים הצבאיים בהקשר זה.
5. קציני המחלקה ימשיכו לעסוק בשילוב צה"ל בקידום ההיערכות להגנה בסב"ר, ביסוס סמכויות צה"ל בחקיקה והמשך שיתוף הפעולה עם הרשות הלאומית להגנה בסב"ר ויסייעו לשיפור מוכנותו של צה"ל לחירום.

מחלקת היועץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון

דברי פתיחה

מחלקת היועץ המשפטי לאזור יהודה ושומרון (להלן: "יועמ"ש איו"ש"), אחראית על מתן ייעוץ משפטי למפקד פיקוד המרכז, המשמש כמפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון (להלן: "האזור" או "איו"ש") וליתר הגורמים הפועלים מכוחו באזור. הייעוץ ניתן בהתאם לדין הבין-לאומי, הדין המקומי החל באזור, ותחיקת הביטחון וחולש על קשת נושאים רחבה ומגוונת בתחום הביטחוני ובתחום האזרחי.

שנת העבודה 2018 התאפיינה בחוסר יציבות ביטחונית באזור יהודה ושומרון ובכלל זה פיגועי טרור בהם נרצחו ישראלים, אירועי טרור עממי והפרות סדר. קציני המחלקה ליוו את פעילות כוחות צה"ל באזור ובמסגרת זו, העניקו ייעוץ משפטי בהליכים להריסת בתי מחבלים, בהליכי תפיסה והחרמה של כספי טרור ובהליכי סגירת מקומות המשמשים לייצור כלי נשק ולפעילויות טרור אחרות. בנוסף עמלו קציני המחלקה על פיתוח כלים משפטיים חדשים למאבק בטרור ועוד.

במהלך השנה המחלקה התמודדה עם מאות הליכים משפטיים, בתחומים רבים ומגוונים, ובפני ערכאות שונות, כאשר ברובם המכריע, התקבלה עמדת המדינה על ידי בתי המשפט. בחלק מן ההליכים ניתנו פסקי דין עקרוניים בתחומי העיסוק של המחלקה, ובכלל זה בנושאי סמכות המפקד הצבאי לשקול שיקולים הנוגעים לאוכלוסייה הישראלית המתגוררת באזור; סמכות התפיסה של רכוש שווה ערך לכספי טרור ועוד. עוד יצוין כי בשנת 2018, חל גידול בהיקף העתירות העוסקות בנושאי היתרי תנועה וכניסה לישראל, לצד צמצום במספר העתירות שעניינן אכיפת דיני התכנון והבניה.

כמו כן, קציני המחלקה קידמו דברי חקיקה רבים, אשר מתוכם הבשילו לכדי חתימה למעלה מ-40 תיקוני חקיקה, ובהם כינון הערת אזהרה בדיני המקרקעין; הסדרת גמלאות עובדי המנהל האזרחי הפלסטיניים; תיקונים הנוגעים לבחירות לרשויות המקומיות; עיגון זכויות נפגעי עבירה ועוד. כן העבירה מחלקה את התייחסותה להצעות חוק ישראליות המבקשות להשפיע על הדין באזור.

מגמות מרכזיות

1. היערכות לחירום

במהלך השנה, המשיכה המחלקה בהיערכות לחירום והסלמה באיו"ש. במסגרת זו, צורפו והוכשרו אנשי מילואים למערך הייעוץ בחירום, עודכנה ערכת החירום, גובשו מספר הוראות מבצעיות, נערכו מספר תרגילים והותאם המענה המשפטי לתרחישים אליהם נערך פיקוד המרכז.

2. המאבק בטרור

המחלקה ליוותה את כוחות צה"ל בהפעילם כלים שונים במסגרת המערכה בטרור, לרבות תפיסה והחרמת כספי טרור, הריסת בתי מחבלים, סגירת מקומות לייצור נשק, סגירת בתי דפוס המעורבים בהסתה, ועוד.

3. לגיטימציה והסברה

המחלקה פעלה בשיתוף משרד המשפטים ומשרד החוץ להסברת פעילות כוחות צה"ל והמנהל האזרחי באזור בתחומים שונים.

4. אכיפת החוק ביהודה ושומרון

המחלקה נטלה חלק במאמץ של הרשויות אל מול תופעת הפשיעה הלאומנית, שחלה בה עלייה בשנת 2018. חוזק שיתוף הפעולה בין הרשויות השונות, והוגברה מודעות

המפקדים לצורך לתעד אירועי פשיעה לאומנית ולהפעיל סמכויות כלפי המעורבים בהם. המחלקה סייעה לגורמי הביטחון בהוצאת צווי הגבלה, הרחקה ופיקוח נגד מעורבים בפעילות המסכנת את ביטחון האזור, וליוותה את ההליכים המשפטיים הנלווים לכך.

5. היבטים מוניציפאליים

בעקבות עמדת המדינה בבג"ץ 5073/17 **ראש מועצת הכפר ג'אלוד נ' מפקד כוחות צה"ל באזור**, גבר בשנת 2018 עיסוקה של המחלקה בתחום המוניציפאלי. במסגרת זו, חודדו נהלי העדכון של תחומי שיפוט, הורחבה הבדיקה באשר לאפשרות פגיעה בבעלי אינטרסים פרטיים, ובנוסף, נערכה עבודה מקיפה לפרסום כלל תחומי השיפוט של היישובים בקובץ מנשרים, צווים ומנהלים.

6. הטיפול בבניה בלתי חוקית

כחלק מהמאמץ להגביר את אפקטיביות האכיפה נגד בניה בלתי חוקית והפרות חוק נוספות באזור, הוקם במחלקה בשנה החולפת מדור אכיפה. המדור מתמקד במתן ייעוץ משפטי בהיבטי האכיפה התכנונית, מקדם כלי אכיפה חדשים, יוזם הליכים לביצוע אכיפה תכנונית אפקטיבית ומלווה את ההליכים המשפטיים המתנהלים ביחס להחלטות רשויות האזור בתחום האכיפה התכנונית.

7. קידום חקיקה סביבתית

בשנה האחרונה פעלה המחלקה לקידום חקיקה לצמצום מפגעים סביבתיים באזור. במסגרת זו, נחתמו בשנת 2018 צווים המחילים את החוק למניעת מפגעי אסבסט ואת החוק למניעת עישון במקומות ציבוריים בתחומי המועצות. כמו כן, נחתם תיקון חקיקה כללי שעניינו שמירה על עצים בוגרים וגובשו טיוטות לאימוץ חלקים מחוק המים התשי"ט-1951, אימוץ הוראות מחוק הסדרת העיסוק בהדברה תברואתית התשע"ו-2016, מחוק לטיפול סביבתי בצידוד חשמלי ואלקטרוני ובסוללות התשע"ב - 2012; ומחוק אויר נקי התשס"ח - 2008. בנוסף, בוצעה עבודת מטה לפיתוח כלי אכיפה חדשים ובהם קביעת עבירות מנהליות, עיגון מנגנון עיצומים כספיים, וקביעת סמכות למניעת שימוש בטובין באמצעותם בוצעה עבירה.

8. תיקון 117 לחוק בתי המשפט לעניינים מנהליים

ביום 26 באוקטובר 2018 נכנס לתוקפו תיקון 117 לחוק בתי המשפט לעניינים מנהליים, התשע"ח-2018, המסמיך את בית המשפט המחוזי בירושלים בכובעו כבית משפט לעניינים מנהליים לדון בחלק ניכר מענייני האכיפה התכנונית, בהיתרי תנועה לאוכלוסייה, בצווי הגבלה ופיקוח ובבקשות לפי חוק חופש המידע, אשר נדונו עד כה בפני בג"ץ. לבד מליווי הליכי החקיקה, המחלקה נערכה לכניסת התיקון לתוקף תוך קיום יום עיון משותף עם פרקליטות מחוז ירושלים ומחלקת הבג"צים במשרד המשפטים.

9. תנועת אוכלוסין

בשנה החולפת נמשכה מגמת הגידול במספר ההליכים המשפטיים העוסקים בתנועת אוכלוסין. במהלך השנה, טופלו כ-890 הליכים משפטיים, שעניינם, בין השאר, בקשות כניסה לישראל, הגבלת יציאה לחו"ל, מעבר בין האזור לרצועת עזה, תושבות ומעמד באיו"ש, ועוד.

10. גדר הביטחון ומרחב התפר

גם בשנת 2018 עסקו קציני המחלקה בנושאים שונים הנוגעים למרחב התפר ולגדר הביטחון, ובכלל זה טיפול בתביעות אזרחיות, אכיפה כנגד בניה בתחום האסור לבניה, הרחבת ושדרוג מעברי התפר, ובחינת האפשרות לגביית אגרות במעברי התפר.

דנג"ץ 10190/17 מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה והשומרון נ' מוחמד עליאן - בעקבות פסק דינו של בג"ץ בעתירות 4466/16, 8503/16, 285/17, ו-6254/17, במסגרתו נקבע, ברוב דעות, כי המפקד הצבאי אינו מוסמך להחזיק בגופות מחבלים לצורכי משא ומתן מכוח תקנה 133 לתקנות ההגנה (שעת חירום), 1945, הגישה המדינה בקשה לדיון נוסף וכן בקשה לעיכוב ביצוע פסק דינו של בג"ץ. בתאריך 18/07/18 התקיים דיון בנושא בפני הרכב מורחב של שבעה שופטים. הצדדים השלימו את טיעוניהם וממתינים כעת להכרעת בג"ץ.

בג"ץ 5193/18 ועד תושבי הכפר חאן אל אחמר, בג"ץ 5257/18 רבחי עבד אלחק עבד אללטיף נגד מפקד כוחות צה"ל באיו"ש - בתאריך 5 בספטמבר 2018 ניתן פסק דין הדוחה את העתירות שהוגשו נגד פינוי מקבץ הבנייה הבלתי חוקית **חאן אל אחמר**. פסק הדין נקבע, בין השאר, כי הגשת תכנית מפורטת או בקשה להיתר בניה, לאחר מתן פסק דין חלוט המאפשר את מימוש צווי ההריסה, אינה מעכבת את מימושו של פסק דין חלוט. עוד נקבע, כי ככלל, ארכה לביצוע צווי הריסה שאושרה בפסק דין תינתן בעיקר כאשר היתר הבניה מצוי בהישג.

בג"ץ 4588/18 אגודת סנט איב נגד המפקד הצבאי, ובג"ץ 4593 מועצה כפרית אלמלאח נ' מפקד כוחות צה"ל ביהודה ושומרון - במסגרת העתירה התבקש ביטול הצו בדבר סילוק מבנים חדשים (יהודה והשומרון) (הוראת שעה) (מס' 1797), התשע"ח-2018, שנועד להתמודד עם היקפיה הנרחבים של הבניה הבלתי חוקית באזור. דיון בעתירה צפוי להתקיים בחודש אפריל 2019.

בג"ץ 9785/17 מועצה כפרית אלמלאח נ' מפקד כוחות צה"ל ובג"ץ 10060/17 עטאללה מזארעה נ' ראש ממשלת ישראל - במסגרת העתירות התבקש בית המשפט להורות על ביטול תיקון מספר 4 לצו בדבר מבנים בלתי מורשים (הוראת שעה)(יהודה והשומרון)(מס' 1539), התשס"ד-2003, אשר מכוחו ניתן להוציא צווי תיחום גם עבור האוכלוסייה הפלסטינית. כמו כן, התבקש בית המשפט להורות על ביטול צוויים שהוצאו מכוח התיקון. במסגרת הליכים אלה, אשר עודם תלויים ועומדים, נדרש בית המשפט לראשונה לחוקיות הפעלת כלי אכיפת זה ביחס לתושבים פלסטינים, תוך שהמדינה התבקשה להבהיר את עמדתה לעניין אופן השימוש בכלי ותחולתו בזמן.

בג"ץ 6247/17 אבו רג'ב נ' מדינת ישראל, ובג"ץ 6801/17 אלעאידון ללעקראת נ' מדינת ישראל - עניינין של עתירות אלו, בכניסתם ללא אישור של ישראלים לבית המכונה "בית המכפלה" בחברון. בפסק דין שניתן השנה, התקבלה עמדת המדינה ונדחו העתירות, בג"ץ קבע כי התקיימו התנאים למתן סיוע למחזיקים בבית לפנות את המתיישבים הישראליים שנכנסו אליו. פסק הדין כולל קביעות חשובות, וביניהן הקביעה כי היתר עסקה לא מהווה קביעה בנוגע לקיומן של זכויות במקרקעין; והקביעה כי במקרה של סכסוך בנוגע לזכויות בנכס, "דרך המלך" הינה להשיב את המצב לקדמותו עד להכרעות מהותיות בזכויות הקניין.

בג"ץ 358/18 עיריית חברון ואח' נ' מדינת ישראל ואח' - במסגרת העתירה, טענה עיריית חברון, כי הצו בדבר מנהלת שירותים אזרחיים (יהודה ושומרון)(1789) התשע"ז 2017, המקנה למנהלת הרובע היהודי בחברון סמכויות מוניציפאליות, נחקק בניגוד לדיון הבינלאומי, לדיון המקומי ולהוראות המשפט המנהלי הישראלי החלות באזור. כמו כן, נטען כי חקיקת הצו מפרה את חלוקת הסמכויות שנקבעה בהסכם הביניים הישראלי-פלסטיני, וכן כי הצו מנוגד לחוק העיריות הירדני החל באזור. לאחר דיון בעתירה, הוציא בג"ץ צו על תנאי המורה למדינה לנמק מדוע לא יבוטל הצו או חלקים ממנו. בעקבות הערות בית המשפט בדיון שנערך בעתירה, נבחנת בימים אלה האפשרות לתקן את הצו.

בג"ץ 7372/18 סנט איב נ' כנסת ישראל - במסגרת העתירה, אשר עודנה תלויה ועומדת, התבקש בית המשפט לדון בחוקיותו של חוק בית המשפט לעניינים מנהליים (תיקון

מס' 117), התשע"ח-2018, המורה על העברת סמכויות מבג"ץ לבית המשפט לעניינים מנהליים בירושלים. במסגרת העתירה נטען, כי כנסת ישראל חרגה לכאורה מסמכותה הטריטוריאלית בחקיקת התיקון, באופן הפוגע לרעה בתושבי אזור יהודה והשומרון המוגנים ובגישתם לערכאות משפטיות, בניגוד להוראות המשפט הבין-לאומי, המשפט המנהלי וכללי הצדק הטבעי. בהתאם לאמור, הסעד העיקרי שהתבקש במסגרת העתירה הוא פסילתו של התיקון והותרת הסמכויות בפני בג"ץ. כמו כן, ביקשה העותרת כי יינתן צו ביניים, המונע את כניסתו של החוק לתוקף עד להכרעה בעתירה.

בג"ץ 2964/18 חוג ההורים פורום המשפחות, משפחות שכולות למען שלום ואח' נ' שהב"ט - עניינה של העתירה, בדחיית הגורמים הרלבנטיים את בקשתן של שתי עמותות ישראליות, להזמין כ-200 פלסטינים להשתתף בטקס "יום זיכרון ישראלי-פלסטיני" בערב יום הזיכרון לחללי צה"ל. במסגרת פסק הדין, נקבע כי יש להעניק היתר ל-90 פלסטינים, בכפוף לבחינה פרטנית. זאת, בין היתר, משום שמצא כי ההחלטה למנוע את כניסתם הייתה גורפת ולקתה בחוסר איזון ממשי ובחוסר סבירות, במידה המצדיקה התערבות.

בג"ץ 6905/18 נאגי נ' מפקד כוחות צה"ל באיו"ש - עניינו של פסק הדין בצו החרמה והריסה שהוצא לבית משפחת המחבל אסלאם נאגי, אשר רצח בחודש מאי 2018 את הלוחם סמ"ר רונן לוברסקי ז"ל. צו החרמה וההריסה הוצא נגד ארבע קומות המבנה למרות שהמחבל התגורר אך בחלקו, זאת על רקע צו החרמה והריסה קודם שהוצא לקרקע עליה מצוי המבנה בשנת 1990. לאחר עיון בחומרי העתירה, הכריע בג"ץ ברוב דעות כי אין מקום להתערב בהחלטת המפקד הצבאי וכי יש להותיר את צו החרמה וההריסה על כנו.

בג"ץ 2025/17 חאלד שני נ' מפקד כוחות צה"ל באיו"ש - עניינו של פסק הדין בהחלטת מפקד פיקוד מרכז לדחות את בקשתו של האסיר חאלד שני לקציבת עונש מאסר העולם שהושת עליו בידי בית המשפט הצבאי. בג"ץ דחה את העתירה תוך שקיבל את כלל טענות המדינה בעניין סמכותו הבלעדית של מפקד פיקוד מרכז בנושא קציבת מאסרי עולם.

בג"ץ 7961/18 אשרף נעלאווה נ' מפקד כוחות צה"ל באיו"ש - עניינו של פסק הדין בצו החרמה והריסה שהוצא לקומת הקרקע וקומת המרתף בבית משפחת המחבל אשרף נעלאווה אשר ביצע באוקטובר 2018 פיגוע ירי באזור התעשייה "ברקן" בו נרצחו זיו חגיבי ז"ל וקים יחזקאל-לבנגרונד ז"ל. צו החרמה וההריסה הוצא כנגד הקומות בהן התגורר המחבל. לאחר עיון בחומר המודיעיני, הכריע בג"ץ כי אין מקום להתערב בהחלטת המפקד הצבאי ויש להותיר את צו החרמה וההריסה על כנו.

בג"ץ 6103/17 הרבך ואח' נ' המפקד הצבאי ואח' - עניינה של העתירה באזרחית גרמניה, שבקשתה להגר לאזור בעקבות נישואיה לתושב איו"ש, סורבה בהתאם למדיניות שר הביטחון, השוללת אישור בקשות "איחוד משפחות", למעט במקרים הומניטאריים חריגים. במסגרת העתירה, הועלו טענות עקרוניות שונות כנגד מדיניות זו, הנבחנות במסגרת עבודת מטה.

אתגרים ומגמות לשנת 2019

1. **ליווי משפטי של הפעילות האופרטיבית של הכוחות באזור יהודה ושומרון**
בשנת 2019 ימשיכו קציני המחלקה ללוות את פיקוד המרכז בהיערכות לתרחישי הסלמה אפשריים ולהטמיע את ההיבטים המשפטיים הנדרשים בפקודות המבצעיות, בהתאם לדין.

- 2. המערכה בטרור**
המחלקה תמשיך לעסוק בפיתוח כלים משפטיים במסגרת המערכה בטרור, ובכלל זה תבחן כלים ממערכות דינים מקבילות, תוך העמקת שיתוף הפעולה עם משרדי הממשלה וגופי האכיפה העוסקים בנושא.
- 3. תכנון ובניה**
בשנת 2019 צפויה המחלקה להידרש לשאלות משפטיות מורכבות הכרוכות בקידומן של תכניות מתאר באזור. המחלקה צפויה להמשיך ולעסוק בהיתכנות הסדרתם של מקבצי בנייה, בהתאם לדרישות הדין, ובהתאם להחלטות הדרג המדיני.
- 4. אכיפת דיני התכנון והבניה**
בשנת 2019 תעסוק המחלקה במימוש צעדים שונים לשיפור המענה לתופעת הבנייה הבלתי חוקית, ובכלל זה פיתוח והרחבת סל הכלים המשפטיים והמנהליים לאכיפה כנגד בנייה בלתי חוקית.
- 5. תחום המקרקעין**
הטיפול בסכסוכי מקרקעין הוא נדבך משמעותי בשמירה על שלטון החוק באזור, ובבסיסו החובה לשמור על זכויות הקניין, ולמנוע הידרדרות של סכסוכים משפטיים הנוגעים למקרקעין באזור לאלימות. בשנת 2019 עתידה המחלקה לבחון קידומם של פתרונות ומתווים חלופיים לטיפול בסכסוכי קרקעות.
- 6. קידום תיקוני חקיקה מרכזיים**
השנה עתידה המחלקה ללוות את קידומם של תיקוני חקיקה משמעותיים בתחום האכיפה המנהלית. זאת, לצד קידומם של תיקוני חקיקה נוספים בשלל נושאים.
- 7. תנועת אוכלוסין, תפר ומעברים**
המחלקה תמשיך ללוות את העיסוק בתנועות אוכלוסין ומעבר טובין בין איו"ש לבין ישראל, כמו גם העיסוק במרחב התפר ו"משטר ההיתרים" לתנועה ופעילות בו.

דברי פתיחה

ייעודה של מחלקת הדין הבין-לאומי (דב"א) הוא לסייע לצה"ל להשיג את יעדיו בהתאם לדין באמצעות מתן ייעוץ משפטי מקצועי, זמין ורלוונטי בתחום הדין הבין-לאומי; הטמעת כללי הדין הבין-לאומי המחייבים בצה"ל; השפעה על פרשנות והתפתחות כללי הדין הבין-לאומי הרלוונטיים; והסברה משפטית.

עיסוקה המרכזי של המחלקה הוא מתן ייעוץ משפטי שוטף לגופי צה"ל, בהיבטי הדין הבין-לאומי. בכלל זה, ניתן על ידי קציני המחלקה ייעוץ משפטי למטה הכללי על אגפיו, לפיקוד הצפון, לפיקוד הדרום, לחיל האוויר, לחיל הים ולמפקדת תיאום הפעולות בשטחים, בתחומי המשפט הבין-לאומי בכלל ודיני הלחימה בפרט. במסגרת זאת נבחנים, בין היתר, ההיבטים המשפטיים של תכניות והוראות מבצעיות, וחוקיותן של מטרות המתוכננות לתקיפה. בנוסף, המחלקה אמונה על הפעלתו של מערך הייעוץ המשפטי-האופרטיבי, המורכב מקצינים בשירות סדיר ובמילואים. המערך מספק ייעוץ משפטי לגופים המבצעים בצה"ל, מדרג האוגדה ומעלה, בהיבטים הנוגעים להפעלת הכוח, בתרגילים ובאירועי לחימה.

המחלקה מספקת ייעוץ משפטי גם בתחומים הקשורים לזירה הפלסטינית; למרחב הסייבר; לפיתוח של אמצעי לחימה ולשימוש בהם; למאמץ לשימור הלגיטימציה ומרחב הפעולה המבצעי של צה"ל; לטיפול בעצורים בלחימה; לקשרי החוץ ולשיתוף הפעולה של צה"ל עם צבאות זרים; לתכנון האסטרטגי בצה"ל ולקישור הצבאי עם מדינות שכנות וכוחות שמירת השלום באזורנו.

כמו כן, המחלקה נוטלת חלק בתהליכים בזירה הבין-לאומית העוסקים בפיתוח, בפרשנות וביישום היבטים דיניי הלחימה הרלוונטיים לפעילותו המבצעית של צה"ל, ומקיימת שיח עם גופים משפטיים מקבילים ועם מומחים למשפט בין-לאומי בסוגיות אלו. זאת, על מנת לשקף לבני השיח את האתגרים המבצעיים עימם מתמודד צה"ל, ואת ההיבטים הנוגעים ליישום דיני הלחימה במציאות מורכבת זו, במטרה להשפיע על פיתוח דיני הלחימה באופן שיהלום אתגרים אלה.

מעבר לכך, המחלקה מסייעת בהתמודדות בזירה הבין-לאומית עם האתגרים שמציבה למדינת ישראל המערכה המשפטית-המדינית, בנושאים בעלי נגיעה לצה"ל.

עיסוקים מרכזיים בשנת 2018

1. בשנה החולפת, סיפקה המחלקה ייעוץ משפטי לאגפי המטכ"ל השונים, לפיקודים ולחלק מהאוגדות, בהיבטים הנוגעים להפעלת הכוח, לרבות ביחס לתוכניות המבצעיות בגזרות השונות, לפקודות ולהוראות המבצעיות, לכללי הפתיחה באש, להוראות המקצועיות (למשל, לעניין כללי השימוש באמצעי לחימה שונים) וכיו"ב. בתוך כך, אחד ממוקדי העיסוק המרכזיים של המחלקה השנה היה ייעוץ משפטי בהקשר של התמודדות צה"ל עם הפרות הסדר האלימות והפעילות החבלנית בגבול רצועת עזה, שכלל, בין היתר, ליווי משפטי ביחס להוראות הפתיחה באש ומדיניות הפעלת הכוח, וביחס לשימוש באמצעים לפיזור הפגנות (אלפ"ה) ובנשק פחות-קטלני (נפ"ק).

2. בנוסף, סייעה המחלקה בגיבוש תגובת המדינה לעתירות לבג"ץ אשר תקפו את חוקיות כללי הפתיחה באש של צה"ל בגזרה (בג"ץ 3003/18 יש דין נ' ראש המטה הכללי של צה"ל) ואשר נדחו על-ידי בית המשפט העליון. כמו כן, סיפקה המחלקה ייעוץ משפטי בהקשר של התקיפה הנרחבת שביצע צה"ל בסוריה נגד עשרות יעדים צבאיים איראניים וסוריים בחודש מאי; בהקשר של סבבי הלחימה עם ארגוני הטרור

- ברצועת עזה; ובהקשר של מבצע "מגן צפוני" לאיתור ולנטרול המנהרות שחפר ארגון הטרור חיזבאללה משטח לבנון למדינת ישראל.
3. במהלך השנה החולפת, סיפקה המחלקה ייעוץ משפטי שוטף לחיל הים בהתמודדות עם הפרות סדר במרחב הימי ועם ניסיונות שונים להפר את הסגר הימי המוטל על המרחב שמול רצועת עזה. ניסיונות אלו כללו, בין היתר, משטים שיצאו מרצועת עזה בחודש מאי, ומשטים אל תוך רצועת עזה בחודשים יולי ואוגוסט.
4. השתתפות בתרגילים ובהיערכות לחירום – המחלקה נטלה חלק משמעותי בעניין זה בכלל היחידות הרלוונטיות, מרמת האוגדה ומעלה. במסגרת זו, המחלקה סיפקה ייעוץ משפטי מקיף במהלך התרגיל המטכ"לי רחב ההיקף של שנת 2018 במהלכו נפרשו קציני המחלקה בסדיר ובמילואים באוגדות המתמרנות ובפיקוד הצפון.
5. כמו כן, פעלה המחלקה להעמקת הכשרת הקצינים הנמנים על מערך הייעוץ המשפטי-אופרטיבי של הפרקליטות הצבאית. לצורך כך, נערך, בין השאר קורס מעמיק שהתקיים בשנה החולפת בבית הספר למשפט צבאי.
6. העמקה בסוגיות משפטיות עקרוניות הנגזרות מהתכניות המבצעיות של צה"ל, ובכלל זה סוגיות הקשורות בהפעלת האש ובהפעלת כוח אגב תמרון.
7. ייעוץ משפטי בסוגיות הנוגעות למסתננים לישראל ולמבקשי טיפול רפואי על רקע הומניטארי, בגזרות השונות.
8. סיוע למאמץ הלאומי והצה"לי בהתמודדות עם אתגרי המערכה המשפטית-המדינית בזירה הבין-לאומית, בשיתוף עם משרדי הממשלה הרלוונטיים. מערכה זו, המתנהלת נגד מדינת ישראל זה מספר שנים, התעצמה בעקבות מערכת "צוק איתן" בשנת 2014 ובעקבות אירועי הפרות הסדר והפעילות החבלנית בגבול רצועת עזה הנמשכים מאז חודש מרץ 2018. המערכה כוללת ניצול לרעה של כלים מדיניים, משפטיים, או מעין-משפטיים על-מנת לפגוע בלגיטימציה של הפעילות המבצעית של צה"ל ולהצר את מרחב הפעולה המבצעי שלו, וכפועל יוצא מכך להגביל את יכולתו לממש באופן אפקטיבי את אחריותו להגן על ביטחון מדינת ישראל ואזרחיה. בשנה שחלפה, נמשכה ההתמודדות עם ניסיונות של גורמים פלסטיניים ותומכיהם לקידום הליכים משפטיים נגד גורמים ישראלים בדרג הצבאי ובדרג המדיני, הן בבית הדין הפלילי הבין-לאומי (ICC) והן בערכאות לאומיות זרות. במסגרת זו, המחלקה המשיכה ללוות את הטיפול הממשלתי בסוגיית "הבדיקה המקדמית", המתנהלת על-ידי משרד תובעת ה-ICC מאז שנת 2015, ובגיבוש דרכי ההתמודדות עם תלונות שהוגשו, והליכים שנפתחו, במדינות שונות, בגין מעורבותם של בכירים ואנשי צבא ישראלים באירועים מבצעיים, לרבות במסגרת מערכת "צוק איתן".
9. סיוע לגורמי התביעה הצבאית בהטמעת היבטי המשפט הבין-לאומי הרלוונטיים לעבודתם.
10. ליווי יוזמות בזירה הבין-לאומית, והשתתפות בכנסים ובמפגשים מקצועיים בין-לאומיים במטרה לקדם את העמדות של מדינת ישראל בתחום דיני הלחימה, ולהשפיע על הפרשנות וההתפתחות של דינים אלה. בין היתר, השתתפו נציגי המחלקה במפגשי מומחים שעסקו בדיני השימוש בכוח, בעקרון המידתיות שבדיני הלחימה, בחובה לבדוק ולחקור טענות להפרה של דיני הלחימה, בדינים החלים במרחב הסייבר, בדין החל על עצורים בלחימה, ובסוגיות נבחרות נוספות בתחום דיני הלחימה.

11. ייצוג עמדות צה"ל במסגרת מפגשים עם מדינות וגופים בין-לאומיים במגוון נושאים.
12. ייעוץ משפטי בתחומים מגוונים הקשורים להסכמים המדיניים בין ישראל והפלסטינים, ובתוך כך ליווי תהליך הגיבוש והמימוש של הסכמות שונות שגובשו בין ישראל והרשות הפלסטינית בתחומי החשמל והמים.
13. ייעוץ משפטי באשר למדיניות כלפי רצועת עזה וליווי משפטי של עיצוב ויישום מדיניות התנועה של אנשים ושל סחורות בין רצועת עזה ובין מדינת ישראל, וכן של שיווקן לאזור יהודה והשומרון ולחוו"ל. בתוך כך, המחלקה ליוותה את המאמצים להגביר את הפיקוח ולמנוע את הניסיונות להבריח טובין דו-שימושיים לרצועת עזה לצורך התעצמותם הצבאית של ארגוני הטרור הפלסטינים. כך, בין היתר, המחלקה נטלה חלק בגיבוש פרשנות המדינה בכל הנוגע לסמכויותיה בדבר תפיסה וחילוט של טובין דו-שימושיים כאמור, ובהפעלת סמכויות אלו. כמו-כן, ליוותה המחלקה את הטיפול בעתירות לבתי-המשפט בישראל, שעניינן כניסת תושבי רצועת עזה למדינת ישראל, לרבות לצורך מעברם לאיו"ש ולחוו"ל, וכן יציאת ישראלים לרצועת עזה.
14. ייעוץ משפטי בסוגיות הנוגעות ליישום ההיבטים הביטחוניים והצבאיים של הסכמי השלום עם מצרים ועם ירדן, הסכם הפרדת הכוחות בין ישראל לבין סוריה והחלטות מועצת הביטחון השונות בעניין סוריה ולבנון. כל זאת, בראי התמורות הגאו-פוליטיות והביטחוניות-המדיניות במזרח התיכון. בתוך כך, נמשך הייעוץ השוטף לגורמי התכנון והקישור בצה"ל בתהליכים שונים על רקע תמונת המצב המשתנה בזירה הצפונית.
15. ייעוץ משפטי בסוגיות הנוגעות לשיתוף הפעולה של כלל הגופים והזרועות בצה"ל עם צבאות זרים, לרבות בנוגע לאלה: משא ומתן לגיבוש הסכמי מעמד כוחות (SOFA) עם מדינות שונות וכן ליווי תהליך אשרור הסכמי מעמד הכוחות שנחתמו עם יוון ועם קפריסין, עד להשלמתו; שיתוף הפעולה של צה"ל עם צבא ארצות-הברית, ובכלל זאת הקמת מחנה הקבע הראשון של הצבא האמריקאי בשטח מדינת ישראל; תרגילים ואימונים משותפים בהם השתתף צה"ל, בארץ ובחוו"ל, לרבות הסדרת תרגיל החילוץ הבין-לאומי הגדול ביותר שנערך אי-פעם במדינת ישראל (Sky Angels); שילוב חניכים זרים בקורסים ובהכשרות בצה"ל וכיו"ב.
16. הרצאות ותדרוכים בנושאים הנוגעים ליישום דיני הלחימה בעימותים מזוינים אסימטריים נגד ישויות לא-מדינתיות דוגמת ארגוני הטרור, לקהלי יעד שונים, כגון משלחות ממוסדות אקדמיים זרים שביקרו בישראל, נספחים זרים ועוד.
17. ייזום וליווי פרסום גיליון מיוחד בכתב עת משפטי מוביל בארה"ב (Vanderbilt Journal of Transnational Law), אשר הוקדש לכנס הבין-לאומי השני של צה"ל בנושא דיני לחימה שאירחה הפרקליטות הצבאית בשנת 2017. הגיליון זמין באתר המרשתת של כתב העת ([לחצו לקישור](#)). וכולל את דברי הפרקליט הצבאי הראשי בכנס, מאמר של ראש אגף המבצעים בצה"ל, מאמרים משפטיים של קציני המחלקה הבכירים בהווה ובעבר ומאמרים של קצינים ואקדמאים זרים ששימשו כדוברים בכנס. הפרסום אפשר חשיפה רחבה של התכנים שהועברו בכנס ושל עמדות משפטיות ואתגרים מבצעיים ומשפטיים עמם מתמודד צה"ל, בדגש על העימותים האסימטריים מול ארגוני טרור באזורנו.
18. ליווי ביקור בכירים לשעבר מצבא ארה"ב מטעם ארגון (Jewish Institute for National Security of America) JINSA. בעקבות הביקור פרסם הארגון דו"ח בסימן

מערכה עתידית של ישראל מול חיזבאללה בזירה הצפונית. מדובר במשלחת בכירה של מפקדים ומשפטנים לשעבר מצבא ארה"ב, בעלי ניסיון מבצעי נרחב. במסגרת הביקור, המשלחת סיירה בגזרה הצפונית ושמעה תדריכים מפורטים על האתגרים המבצעיים והמשפטיים בלחימה בזירה. הדו"ח כולל תיאור הפעולות הצפויות של חיזבאללה במערכה עתידית, הפעולות הצפויות של צה"ל בתגובה לאיום וניתוח מבצעי ומשפטי של פעילות צה"ל הצפויה במערכה עתידית. הדו"ח זמין במרשתת [\(לחצו לקישור\)](#).

אתגרים ומגמות מרכזיים לשנת העבודה 2019

1. התמודדות עם ההיבטים הרלוונטיים של שינויים אסטרטגיים בזירה הצפונית, בדגש על חזרת המשטר הסורי לשליטה במרחב רמת הגולן;
2. היערכות לתפניות אפשריות בזירה הפלסטינית, הן בהקשר של רצועת עזה והן באזור יהודה והשומרון, תוך המשך התמודדות עם המצב הביטחוני וההומניטארי המורכב ברצועת עזה;
3. היערכות ללחימה בזירות השונות, בהתאם להתפתחויות האזוריות;
4. ליווי המערכה המשפטית-המדינית על זירותיה השונות, לרבות בהתמודדות עם ניסיונות לקדם הליכים משפטיים נגד גורמים צבאיים ומדיניים בפני ערכאות זרות, ביחס לחלקם ותפקודם בפעולות מבצעיות;
5. המשך ליווי תהליכים בין-לאומיים קיימים וחדשים, אשר יש בכוחם להשפיע על פרשנות הדין הבין-לאומי (בדגש על דיני הלחימה והדין הבין-לאומי החל בסייבר) בהקשרים שונים בעלי רלוונטיות לצה"ל;
6. היערכות לכנס הבין-לאומי השלישי של צה"ל בנושא דיני לחימה המתוכנן להתקיים בהמשך השנה;
7. המשך הסדרת שיתוף הפעולה ההולך וגובר של צה"ל עם צבאות זרים;
8. המשך ליווי היחסים עם המדינות ועם הכוחות שבזירה האזורית, בשים לב לתמורות הביטחוניות-המדיניות בגזרות השונות ולמציאות המשתנה.

דברי פתיחה

בית הספר למשפט צבאי אמון על ההכשרות בצה"ל בתחום המשפט הצבאי ועל הפיתוח המקצועי של המשרתים בפרקליטות הצבאית.

בית הספר למשפט צבאי מפעיל את מנהלת התרגילים המשפטית, הפועלת במסגרת תרגילי המטה הכללי, האגפים, הזרועות והפיקודים המרחביים. מנהלת התרגילים המשפטית מסייעת בהכנת מפקדי צה"ל להתמודדות מיטבית עם סוגיות משפטיות הנוגעות ללחימה ולחירום.

בית הספר מכשיר ומסמיך את קציני צה"ל לשפוט בדין משמעתי ומפקח על ההליכים המשמעתיים המתנהלים בצה"ל. בית הספר מרכז גם את הטיפול בבקשות חנינה המוגשות לנשיא המדינה מטעם חיילים אשר הורשעו בבתי הדין הצבאיים.

לקראת סוף שנת העבודה, עבר בית הספר למשפט צבאי למשכנו החדש במחנה "גדעונים". המתקנים במקום מושבו החדש של בית הספר למשפט צבאי, יסייעו לשפר את חוויית הלמידה בהכשרות מטעם בית הספר.

מגמות עיקריות בשנת העבודה 2018

1. כללי

א. **מורשת הפרקליטות הצבאית ו"מיזם השבעים"** - במהלך השנה הוביל בית הספר למשפט צבאי מיזם בו 70 קצינות וקצינים מהיחידה, עד דרגת סרן, כתבו מאמר קצר על פרשה או עניין אחר הקשורים במשפט הצבאי, אשר אירעו מאז קום המדינה. המאמרים פורסמו באתר הפרקליטות הצבאית במרשתת.

2. הכשרות לקציני הפרקליטות הצבאית

- א. **גיבוש תפיסת ההכשרה לקציני הפרקליטות הצבאית** - במהלך השנה גובשה תפיסת ההכשרות לקצינים המשפטנים בפרקליטות הצבאית בציר המקצועי, הפיקודי והניהולי והוחל יישומה.
- ב. **בחינה ותיקוף מתכונת ההשלמה החיילית של הפרקליטות הצבאית (קורס קמ"שים)** - בהמשך לבחינת יעדי קורס קציני המשפטנים ומתכונתו, המהווה את ההשלמה החיילית של הפרקליטות הצבאית, תוקפו יעדי הקורס ונערכו התאמות בתכנון, בהתאם לדרישות המקצועיות והערכיות מהקצין המשפטן.
- ג. **יציאה לקורס קצינים** - בית הספר למשפט צבאי סייע באמצעות הכשרות והשתלמויות ייעודיות, לקציני המשפטנים להשלים בהצלחה את קורס הקצינים הצה"לי.

3. תחום הכשרות המפקדים בנושאי הדין הבין-לאומי

א. הנגשה ועדכון של מערכי ההדרכה -

- (1) בית הספר למשפט צבאי החל בתהליך של עדכון ותיקוף מערכי שיעור בתחום הכשרת המפקדים והדין הבין לאומי, לצד הפקת מערכים חדשים והתאמתם לקהל היעד.
- (2) הושקה לומדת דיני הלחימה - כלי נוסף להכשרת חיילי צה"ל ומפקדיו. הלומדה הועלתה לרשת הצה"לית והיא נגישה למפקדים ולחיילים. הלומדה נבנתה בסיוע יחידת הבי"ט בזרוע היבשה ובשיתוף עם מחלקות הדין הבין-לאומי והייעוץ המשפטי לאזור יהודה והשומרון. הלומדה מהווה כלי למידה מקוון, שנלמד בחלק מההכשרות, כשלעצמו, וכחומר רקע לקראת הרצאות עיוניות שונות.

ב. **מיקוד וייעול תרגול המפקדים בסוגיות משפטיות במסגרת מנהלת התרגילים המשפטית** - במהלך שנת 2018 יושמה עבודת המטה להגברת אפקטיביות העבודה והתרגול של מנהלת התרגילים המשפטית. במסגרת זו נבחנו התרגילים בהם משתתפת המנהלת וטיב התרגול ובהתאם השתתפה המנהלת ב-11 תרגילים תוך התאמת מוקדי התרגול ואופן העברתם.

4. תחום הדין המשמעתי

א. **קידום עבודות מטה לייעול הליכי הדין המשמעתי**, הצפויות להבשיל במהלך שנת העבודה הבאה:

1) **תיקון פקודת הדין המשמעתי** - עריכת תיקונים בפקודה לצורך ייעול הליכי הדין המשמעתי ושמירה על זכויות הנידונים. עדכון הפקודה נמצא בישורת האחרונה לקראת הוצאתה לסבב הערות כלל צה"לי.

2) **מיכון ההליך המשמעתי** - עבודת המטה נועדה לאפשר ניהול ההליך המשמעתי באופן ממוחשב, כך שיאפשר הכוונת המפקד לעריכת ההליך בהתאם לפקודות וייעלו, וזאת כדי למנוע תקלות בניהולו. לאחרונה, הסתיימה עבודת האפיון הראשוני של המערכת והחלה עבודת הפיתוח שלה.

ב. **הנגשת הידע בתחום הדין המשמעתי למפקדים** ושיפור המענה הייעוצי:

1) **מיקוד הכשרות לאוכלוסיות רלוונטיות** - בעקבות הטמעת השימוש בלומדת הדין המשמעתי בצה"ל וצמצום הצורך בהשתלמויות פרונטאליות, המיועדות להסמכת קציני שיפוט, מוקד המאמץ להעברת הכשרות לאוכלוסיות רלוונטיות, בדגש על קצינים ונגדים הנדרשים באופן תדיר יותר לייעוץ ולהכוונה.

2) **איגרת מידע בנושא "טעויות נפוצות בהליכי דין משמעתי"** - הופצה לקציני השיפוט בצה"ל איגרת המפרטת טעויות נפוצות בניהול הליכי דין משמעתי.

3) **היערכות לקליטת מערכת מתקדמת לניהול שיחות נכנסות** - אופיינה מערכת מרכזייה חכמה לניתוב שיחות המתקבלות במוקד הייעוץ הטלפוני של מדור הדין המשמעתי. המערכת תאפשר בקרה ומעקב אחר השיחות המתקבלות במוקד הייעוץ לצורך שיפור השירות.

ג. **עלייה בהיקף הפניות למדור הדין המשמעתי** - בשנת 2018 טיפל מדור הדין המשמעתי ב-13,735 פניות בסה"כ (לעומת 10,449 בשנה הקודמת): 12,912 שיחות ייעוץ טלפוניות ו-823 תיקי פיקוח לגביהם נבדקה חוקיות הליכי הדין המשמעתי (ב-377 מתוכם הוחלט להתערב וב-446 לא בוצעה התערבות).

5. תחום החנינות

א. **עלייה בהיקף בקשות החנינה ביחס להרשעות צבאיות** - במחצית השנייה של שנת 2018, חל גידול משמעותי בהיקף בקשות החנינה שהוגשו לנשיא. זאת, על רקע קריאתו לציבור הרחב לפנות בבקשת חנינה בסמוך לחגיגות 70 שנים למדינת ישראל.

ב. **חנינות בעניין הרשעות אזרחיות טרם הגיוס** - במהלך השנה הושלמה עבודת המטה שליווה בית הספר למשפט צבאי לעדכון דרכי עבודתה של ועדת קצין החינוך הראשי (ועדת קח"ר), המוסמכת להמליץ בפני נשיא המדינה על מתן חנינה למי שביצעו עבירות קודם לגיוסם והשלימו מאז שירות תקין. במקביל, נמשך ליווי עבודת הוועדה שהרחיבה את פעולתה והגדילה באופן משמעותי את היקף בקשות החיילים בהם דנה.

במהלך שנת 2018 נידונו 80 בקשות בפני הוועדה, לעומת 26 בשנה הקודמת.

1. הכשרת קציני הפרקליטות הצבאית וחייליה -

- א. במהלך חודשי הקיץ, נערך בבית הספר למשפט צבאי קורס קציני משפטים (קמ"שים), המהווה את השלמת הקצונה עבור קציני הפרקליטות הצבאית. הקורס, במחזורו ה-33, נערך תוך יישום היעדים העדכניים שתוקפו במהלך השנה ובכללם החיבור לערכי הפרקליטות הצבאית ולמורשתה ובראי "הקצין המשפטן כגורם משפיע ומוביל". את הקורס סיימו בהצלחה 42 צוערים.
- ב. נערכו בבית הספר שתי השתלמויות בנושאי מנהיגות, פיקוד וניהול עבור דרג הסרן בפרקליטות, אשר נועדו להעשיר את הקצינים בעולמות תוכן הקשורים במיומנויות החשובות לתפקודם.
- ג. בשנה החולפת נערכה בבית הספר הכשרה לעוזרים משפטיים (מש"קי משפט). מש"ק המשפט מסייע לקצינים בעבודה השוטפת. הקורס כלל הכשרה עיונית, והכשרה מעשית ביחידות. בקורס הוסמכו 23 מש"קי משפט.
- ד. נערך בבית הספר שבוע הכנה לקראת קורס הקצינים עבור העתודאים אשר חזרו לשירות בשנה האחרונה. הקורס נועד לסייע לעתודאים לעבור בהצלחה את הכשרת הקצונה.

2. הכשרות מפקדים בנושא המשפט הבין-לאומי ודיני הלחימה -

- א. בשנת 2018 הועברו 133 הרצאות בתחום המשפט הבין הלאומי, בין היתר בתחום דיני הלחימה, דיני הים וסמכויות אכיפה וכן 40 הרצאות בתחום אחריות מפקדים לגורמים שונים.
- ב. במהלך השנה העביר בית הספר למשפט צבאי ארבעה ימי עיון במסגרת הכשרות צה"ליות לדרגי הסא"ל, במסגרתם הועברו מספר הרצאות וסדנאות לתרגול תרחישים בקשר להיבטים המשפטיים הנוגעים לפעילות המבצעית.
- ג. בית הספר למשפט צבאי העביר במהלך השנה ארבעה קורסים אקדמיים בהיקף של שתי נקודות זכות אוניברסיטאיות בנושא משפט בין-לאומי, במסגרת הכשרות של חניכי המכללה לפיקוד טקטי וחניכי בית הספר לפיקוד ימי בחיל הים.

3. הכשרות מפקדים בנושא הדין המשמעתי -

- א. בשנת 2018 הסמיך בית הספר 4,775 קצינים כקציני שיפוט. 4,125 הוסמכו באמצעות לומדת הדין המשמעתי, והיתר (650 במספר) הוסמכו במהלך 15 השתלמויות פרונטאליות.
- ב. במהלך השנה הועברו 16 השתלמויות ייעודיות בתחום הדין המשמעתי ביחידות צה"ל השונות, בהן הרצאות לאוכלוסיות המתמודדות עם אתגרים ייחודיים בניהול הליכי הדין המשמעתי. כמו כן, ערך בית הספר, בשיתוף עם יועצת הרמטכ"ל לענייני מגדר והתביעה הצבאית, השתלמות לקצינים בדרגת אל"ם ומעלה בנושא שיפוט עבירות מין בדין משמעתי.

אתגרים ומגמות מרכזיים לשנת העבודה 2019

1. התאמת מערכי ההכשרה ותכניהם בהתאם למגמות ולאתגרים עימם צפויים המפקדים להתמודד, תוך המשך הגדלת היקף קהלי היעד היכולים להיתרם מתכנים אלו.
2. המשך ייעול עבודת מנהלת התרגילים המשפטית, תוך הגברת האפקטיביות בתרגילים להשגת תרגול ולימוד מקסימאלי של המפקדים במהלכם.
3. יישום תכנית הכשרת המשפטן, אשר גובשה בשנה החולפת, תוך הוספת השתלמויות לדרגים נוספים.

4. היערכות לכנס הבין-לאומי השלישי של הפרקליטות הצבאית ועריכתו בפועל בחודש מאי 2019.
5. הוצאה לפועל של "מיזם השבעים – חלק ב'", על רקע הצלחת "מיזם השבעים" ועל רקע תפיסת היסוד לפיה ראוי שהעיסוק במורשת יהיה בגדר מאמץ מתמשך.
6. ליווי תהליכי אישור עדכון פקודת הדין המשמעת, הצפויה לעלות לסבב אישורים מטכ"לי, ובהמשך לכך להביא את השינויים לידיעת מפקדי צה"ל ולהתאים את מערכי ההכשרה בנושא.
7. השלמת תהליך אפיון מיכון ההליך המשמעתי והיערכות לנגזרות הצפויות מיישומו.

דברי פתיחה

ענף ארגון וניהול כוח אדם אמון על ניהול תחום משאבי האנוש, הלוגיסטיקה והמחשוב בפרקליטות הצבאית. הטיפול במשאב האנושי והמענה הלוגיסטי והמחשובי אשר ניתן לכלל המשרתים ביחידה על ידי הענף, הם אלו המאפשרים ליחידה למלא את ייעודה.

הענף פועל בשיתוף פעולה עם כלל מחלקות היחידה, מתוך תחושת שליחות עמוקה, תוך נקיטת יוזמה ובהתאמה למציאות המשתנה. הענף פועל מתוך הבנה כי המשאב המרכזי של היחידה הוא המשרתים בה - קצינים, נגדים וחיילים. לענף **השפעה ניכרת** על יכולת המשרתים ביחידה למלא את תפקידם. זאת, בין היתר, בהובלת תהליכי הסגל ביחידה, גיוס כוח אדם איכותי, וטיפול המשרתים בפרקליטות הצבאית.

מעבר לעיסוק בתהליכים המקצועיים הנהוגים בכל אחד מתחומי העשייה, הענף הוא גוף לומד, מוביל ורלוונטי, הפועל לקידום והטמעה של יוזמות המשפיעות באופן משמעותי על סביבת העבודה ביחידה.

תחומים מרכזיים שטופלו בענף בשנת העבודה 2018

- 1. המשאב האנושי** – הענף נתן מענה איכותי ומקצועי לכוח האדם המשרת בפרקליטות הצבאית. ליווי תהליכי השמה של המשרתים ביחידה והשתלבות במאמץ היחידתי לשימור כוח אדם איכותי. בין היתר, שותף הענף לבניית קורסים והשתלמויות, מתן תמריצים ומענקים וטיפול בפרט.
- 2. עתודה במשפטים** – גם השנה המשיך הענף לקחת חלק פעיל ומשמעותי במאמץ לעידוד עתודה. הענף סייע בהוצאתם אל הפועל של כנסי העתודה וימי מיון למועמדים. בשנת 2018 החלו 43 עתודאים את לימודי התואר הראשון במשפטים. בנוסף, השנה חזרו לשירות ביחידה 42 עתודאים אשר סיימו את לימודי המשפטים.
- 3. מענה בתחום הלוגיסטיקה והמחשוב** – השנה עלה היקף ביקורי נציגי הענף ביחידות הפרקליטות הצבאית, הפזורות בתשע נקודות מצפון הארץ ועד לדרומה. הביקורים אפשרו ללמוד מקרוב ובאופן בלתי אמצעי על צורכי היחידות ולתת מענה מידי במידת הצורך.
- 4. תקציב הפרקליטות** – ענף אוכ"א מנהל את תקציב היחידה, תוך פיקוח ובקרה מצד סגן הפצ"ר. התקציב בשנה החולפת הוקדש בעיקרו לקידום מיזמים גדולים, לצד מענה לצרכים שוטפים ולתפעול היחידה. ענף אוכ"א פעל להגדלת התקציב ולמיצויו לטובת היחידה והמשרתים בה.
- 5. שיפור סביבת העבודה** – השנה הושלמו מספר מיזמי בינוי. כך, בית הספר למשפט צבאי עבר למשכנו החדש במחנה "גדעונים". בנוסף, שופץ מתחם פרקליטות איו"ש במחנה "סאלם", בוצעו עבודות במתחם "הבית הירוק" ביפו, הושלם מיזם הקמת משרדים נוספים במחלקת יועמ"ש איו"ש ושופץ מבנה הסנגוריה הצבאית של פיקוד הצפון וחיל הים. לצד זאת, הושלמו תהליכי רכש וחודשו מלאי הלוגיסטיקה והמחשוב, לקראת חלוקת ציוד וריהוט חדשים ליחידות. שני מיזמים מרכזיים בתחום המחשוב, הם רכישת מערכת לתיעוד, בקרה ומעקב אחר שיחות המגיעות למדור הדין המשמעותי (המערכת תיכנס לשימוש בתחילת שנת 2019); ושל שירות הודעות (במיקור חוץ), עבור הסנגוריה הצבאית, המאפשר לחיילים ולבני משפחותיהם להשאיר הודעות לסנגורים הצבאיים 24 שעות ביממה. מיזמים אלה הם חלק מההשקעה הרבה של הפרקליטות הצבאית בשיפור השירות והמענה שניתן לחיילי צה"ל.

6. **מוכנות היחידה לחירום** – במסגרת היערכות היחידה לחירום, השקיע הענף משאבים בהרחבת תשתיות התקשורת ושדרוג מערכות קיימות, על בסיסן פועלת היחידה בחירום.

מגמות מרכזיות לשנת העבודה 2019

1. **המשאב האנושי** – גם השנה ענף אוק"א יקדיש את עיקר משאביו במתן מענה מקצועי ומהיר למשרתי הפרקליטות הצבאית, בכלל תחומי עשייתו. בראייה צופת פני עתיד, ימשיך הענף לסייע במאמצי היחידה בגיוס עתודאים למסלול העתודה במשפטים. בנוסף, הענף ימשיך לסייע בשימור המרכיב האיכותי ביחידה ובמתן כלים ומשאבים לטובת פיתוח המשרתים ומיצוי כישוריהם.
2. **סביבת עבודה** – יימשכו המאמצים לשיפור סביבת העבודה ומתן אמצעים טכנולוגיים ומחשוביים מתקדמים. הענף יבחן, בין השאר, רכש או פיתוח של מערכת לניהול משימות וישפר את תשתית המחשוב המאפשרת שימוש ברשת **האזרחית**.
3. **בינוי** – במהלך השנה הקרובה יקודמו מספר פרויקטים משמעותיים בתחום הבינוי ביחידה ובכלל זה הקמת מבנה חדש לפרקליטות איו"ש והיערכות למעבר הפרקליטות לעניינים מבצעיים ממחנה אביב למחנה רבין.
4. **טיוב איכות השרות, הזמינות והנגישות** – נציגי הענף יבקרו באופן תדיר ביחידות כדי לתת מענה מיטבי לצרכי היחידות.
5. **כנס בינלאומי** – הענף ילווה את ההיערכות וההוצאה לפועל של הכנס הבין לאומי השלישי שעתיד להתקיים בחודש מאי 2019.
6. **היערכות לחירום** – בשנת 2019 ימשיך הענף לפעול לשיפור מוכנותה של היחידה ביום פקודה, תוך מתן דגש על תחום הרציפות התפקודית בהיבט הלוגיסטי והמחשובי ובהסדרת הנדרש על מנת להבטיח שהיחידה תוכל להמשיך לפעול בחירום.

דברי פתיחה

השנה החולפת התאפיינה, בדומה לקודמותיה, בסיקור תקשורתי משמעותי של עשיית הפרקליטות הצבאית. סוגיות משפטיות רבות ומגוונות הנוגעות לשלל עיסוקיה של היחידה, וביניהן המשפט הפלילי הצבאי, המשפט הבין-לאומי, המשפט האזרחי והמנהלי החל על פעילות גופי צה"ל, ומערכת הדינים החלה באזור יהודה ושומרון נסקרו ונדונו בכלי התקשורת. גם השנה, הושם דגש על מתן מענה מהיר ומקצועי לפניית כלי התקשורת דרך חטיבת דובר צה"ל בנושאים הנוגעים לפועלה של הפרקליטות הצבאית.

בתוך כך, טופלו במהלך השנה מאות רבות של שאילתות, עשרות רבות של בקשות חופש מידע, בקשות לקיום ראיונות ושיחות רקע עם גורמים המשרתים ביחידה, בקשות לסקירות והרצאות מפי קציני הפרקליטות ועוד.

בנוסף, בהתאם לתכנית קשרי החוץ של היחידה, השתתפו קצינים בהשתלמויות, כנסים, וביקורים וייצגו את צה"ל במסגרת ביקורי משלחות בישראל.

כמו כן, במהלך השנה החולפת הוקם אתר המרשתת החדש של הפרקליטות הצבאית. האתר כולל מידע מגוון על תחומי העשייה של היחידה, מידע על מורשת היחידה ודרכי יצירת קשר.

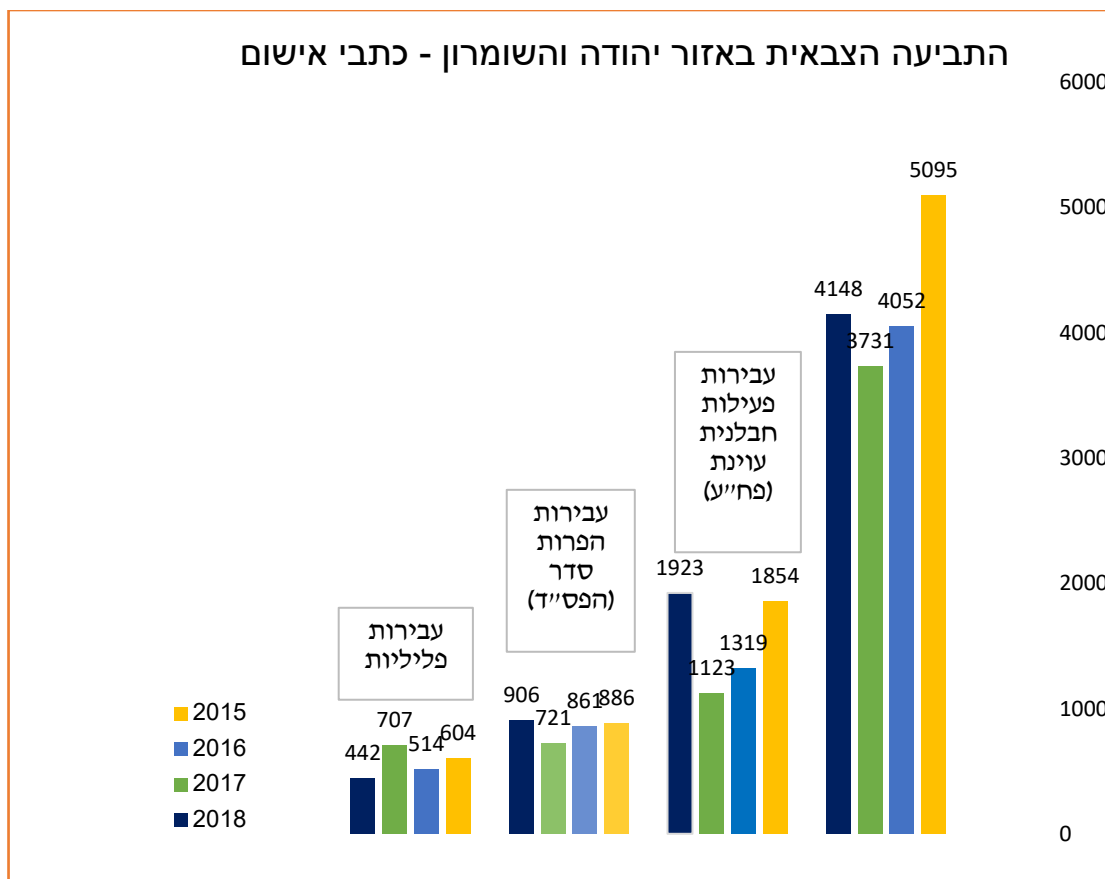
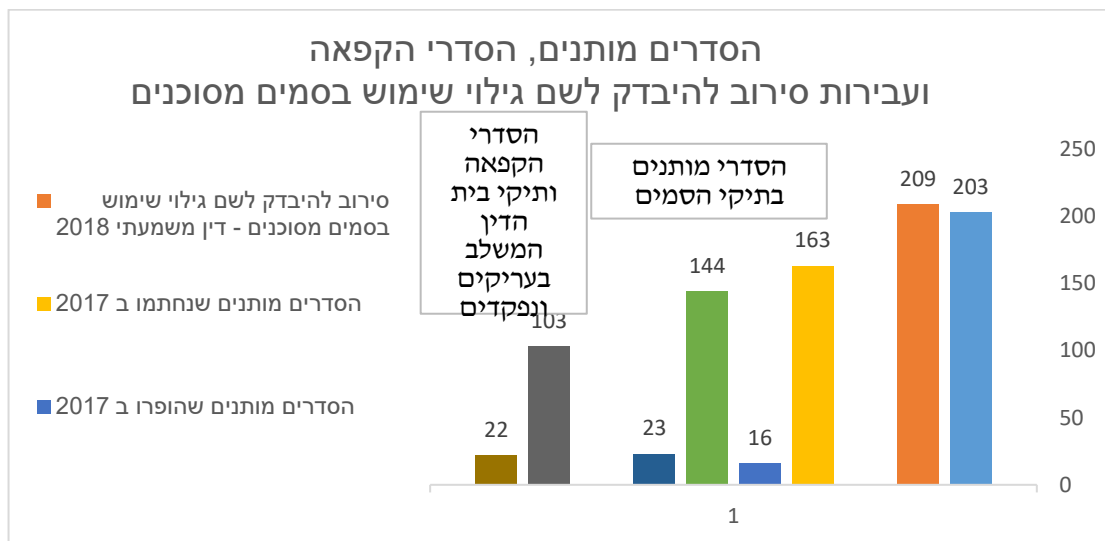
מגמות תקשורתיות בשנת 2018

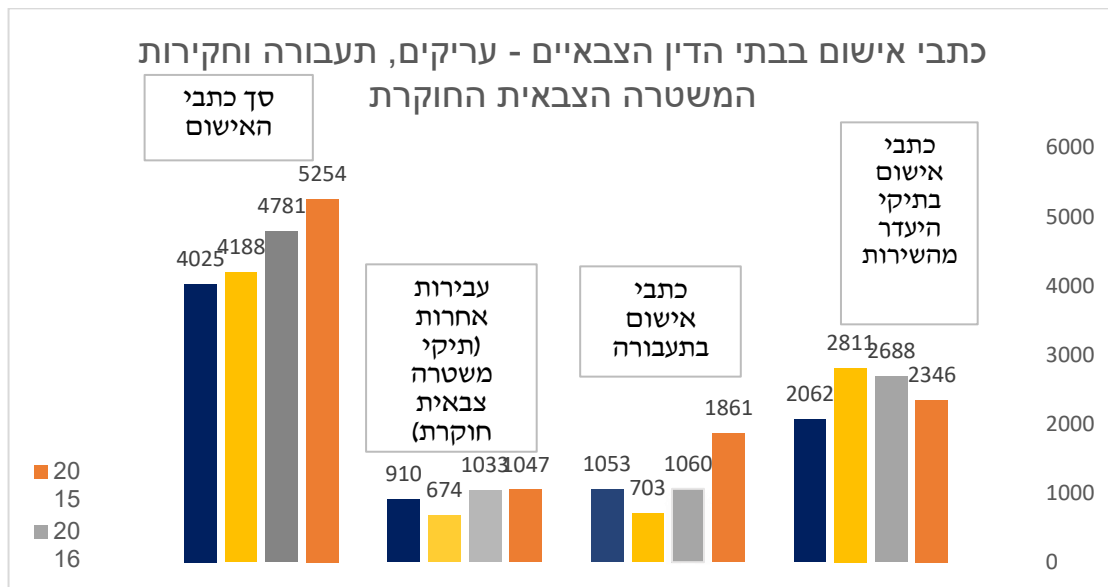
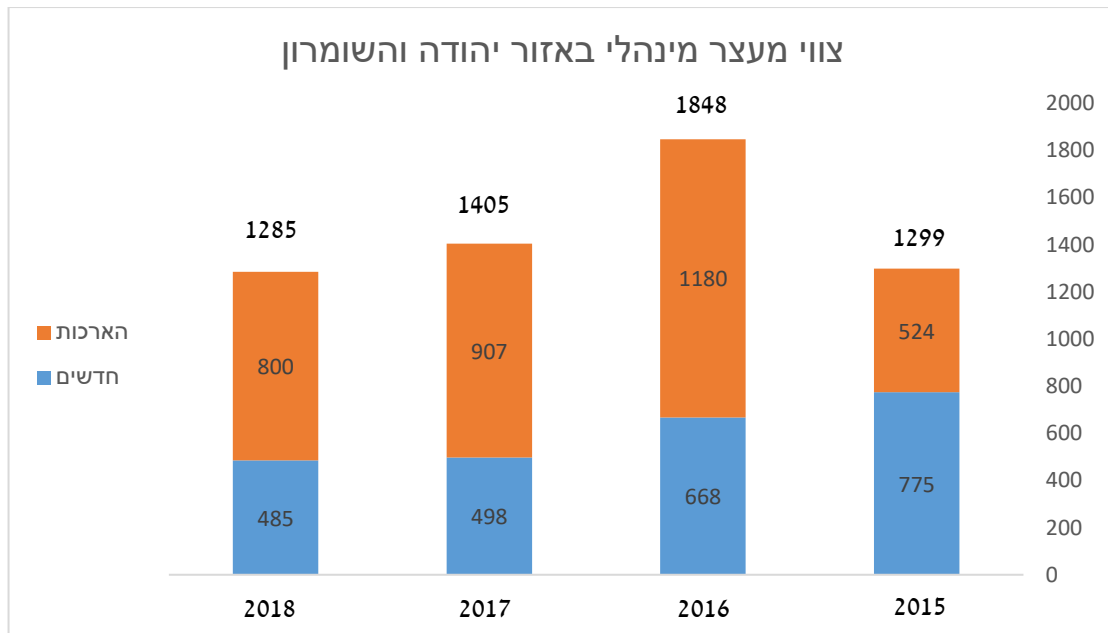
1. **בתחום הפלילי** ניכרה בשנת 2018, בדומה לשנה שקדמה לה, התעניינות בסוגיות שונות, ובהן: הליכי בדיקה ואכיפה בנוגע לאירועים מבצעיים; מיצוי הדין עם המעורבים בביצוע פעולות טרור, מסיתים ומפרי סדר; טיפול בעבירות שעניינן פגיעה על רקע מיני; וטיפול בעבירות אלימות בקרב חיילי צה"ל.
2. **בתחום הייעוץ המשפטי באזור יהודה ושומרון** ניכר עיסוק רב בתחומי הביטחוני והייעוץ המשפטי הנוגע לכך באיו"ש. כמו כן, ניכר עיסוק משמעותי בתחום המקרקעין, לרבות הטיפול בבנייה בלתי חוקית.
3. **בתחום האזרחי והמנהלי** סוקרו, בין היתר, סוגיות שונות בנושאי צבא וחברה, אשר הטיפול בהן לווה על-ידי קציני הפרקליטות הצבאית.
4. **בתחום הבין-לאומי**, סוקרו סוגיות מתחום דיני הלחימה, ובעיקר הפרות הסדר האלימות ובשילוב פעולות טרור שהחלו במהלך שנת 2018 במרחב הגדר ברצועת עזה והתמודדות צה"ל עימן.

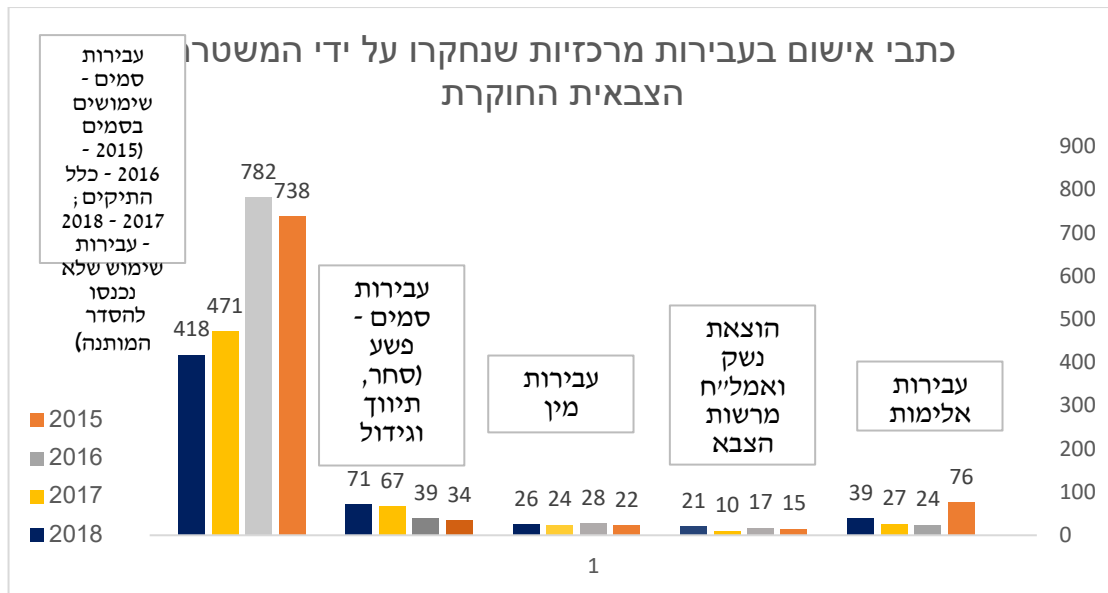
מגמות לשנת העבודה 2019

1. המשך מענה מקצועי ומהיר לעיסוק התקשורתי בעולם המשפטי-צבאי על גווניו, תוך חשיפה מתאימה של עשיית גופי הפרקליטות הצבאית לקהלי יעד רלוונטיים.
2. המשך סיוע ותמיכה במאמץ לשימור הלגיטימציה הציבורית של צה"ל לפעול בשגרה ובחירום.
3. עדכון שוטף של אתר המרשתת של היחידה והעלאת תכנים מעניינים ורלוונטיים.
4. עריכת ביקורות ביחידה לשם הפקת לקחים ושיפור תהליכי העבודה.

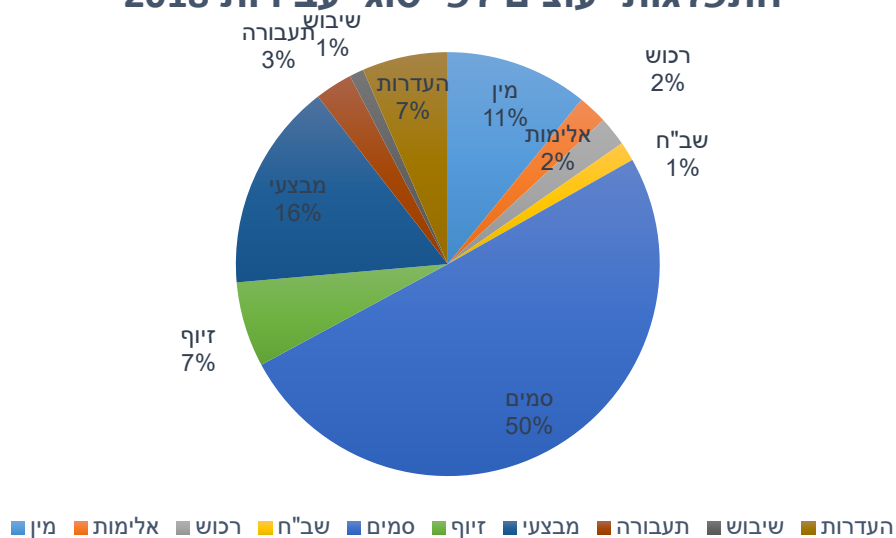

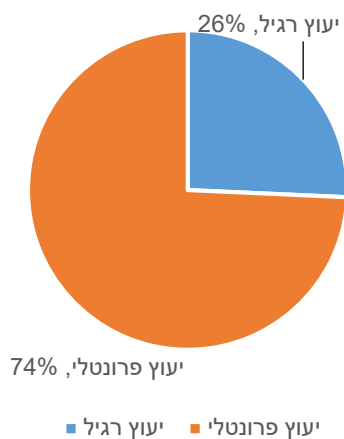

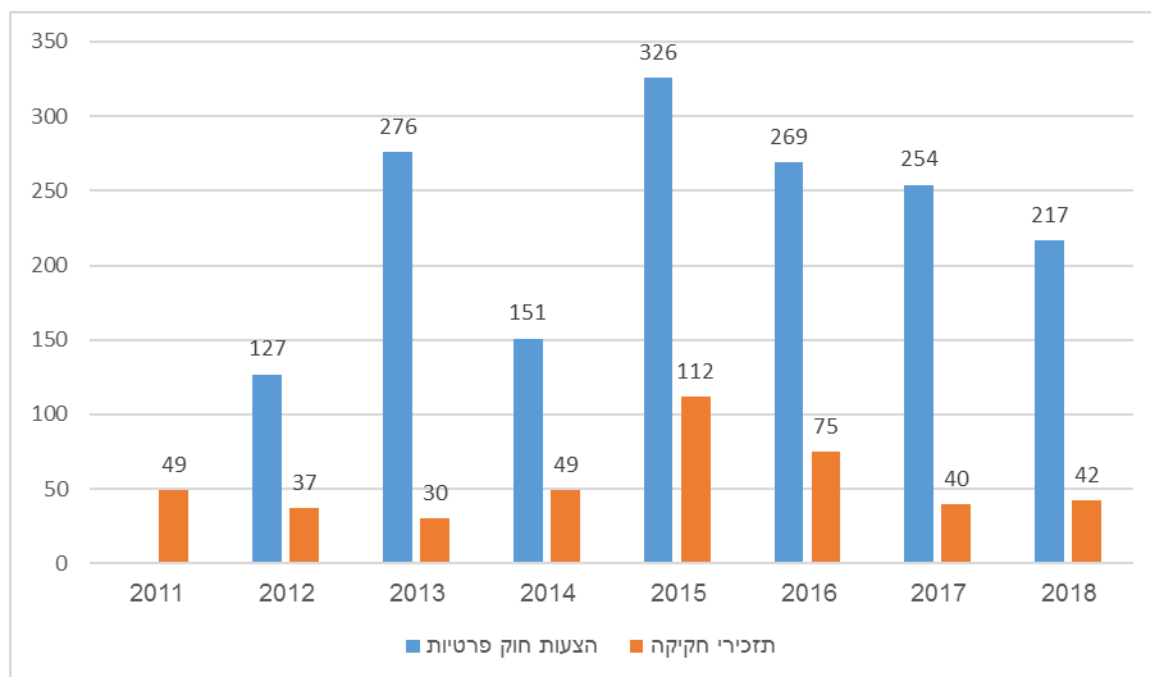
התפלגות יעוצים לפי סוגי עבירות 2018

יעוץ בחקירות בנושאים מבצעיים - 2018

טיפול בהליכי חקיקה בהשוואה רב-שנתית

דברי חקיקה באזור יהודה ושומרון בתחום הביטחוני פלילי שנחתמו בשנת 2018

1. עיגון הוראות חוק זכויות נפגעי עבירה באזור - צו בדבר הוראות ביטחון (תיקון מס' 58) (יהודה ושומרון) (מס' 1799), התשע"ח - תיקון החקיקה עיגן את זכויות נפגעי העבירה באזור יהודה ושומרון, לרבות הזכות לקבל מידע על ההליך הפלילי, הזכות לנוכחות מלווה בחקירה, הזכות לנוכחות בדיון הנערך בדלתיים סגורות, הזכות להביע עמדה לעניין הסדר טיעון, הזכות למסור הצהרת נפגע עבירה ועוד. בתיקון החקיקה נקבע כי חלק מהוראותיו ייכנסו לתוקף שלושה חודשים מיום חתימתו, וחלקן ייכנסו לתוקף בתחילת שנת 2021.
2. זקיפת כסף ששולם כקנס לתשלום פיצויים לנפגעי עבירה - הצו בדבר הוראות ביטחון (תיקון מס' 60) (יהודה ושומרון) (צו מס' 1801) - תיקון חקיקה זה נועד להקל על הקושי לגבות פיצויים הנפסקים לטובת נפגעי עבירה בבתי המשפט הצבאיים, ובפרט כשנפסק כי אי תשלום הקנס יגרור ריצוי עונש מאסר נוסף על ידי הנאשם. נאשם אשר יבקש להימנע מריצוי העונש הנוסף, יידרש לשלם את הקנס, ובהתאם להוראה האמורה, יוכל לעשות כן רק לאחר שישלם תחילה את סכום הפיצויים שנפסק לחובתו.
3. עדכון הענישה בעבירת ההצתה - הצו בדבר הוראות ביטחון (תיקון מס' 59) (יהודה ושומרון) (צו מס' 1800) התשע"ח 2018 - תיקון החקיקה יאפשר הבחנה בין מצבים שונים בהם גרם אדם לשריפה בהתאם לנסיבות ביצוע העבירה והיסוד הנפשי של מבצע העבירה.
4. קיצור תקופות המעצר באיו"ש - הצו בדבר הוראות ביטחון (תיקון מס' 57) (יהודה ושומרון) (צו מס' 1798), התשע"ח-2018 - בעקבות החלטת בית המשפט העליון בבג"ץ 3368/10, 4057/10 **משרד האסירים הפלסטיני ואח' נ' שר הביטחון**, נדרשה המדינה לבחון את קיצורן של תקופות המעצר באזור, בפרט בכל הנוגע לקטינים ולבגירים בעבירות שאינן ביטחוניות. בשנת 2017 הושלמה עבודת המטה וביום 24 באפריל 2018, חתם מפקד כוחות צה"ל באזור על תיקון החקיקה, והצו נכנס לתוקפו בהתאם לפסק הדין של בג"ץ, בחודש מאי 2018.
5. תיעוד שפת חקירת קטינים - צו בדבר הוראות ביטחון (תיקון מס' 63) (הוראת שעה) (תיקון מס' 4) (יהודה ושומרון) (מס' 1807), תשע"ו-2016 - התיקון האריך את תוקפה של הוראת השעה, הקובעת הסדרים לעניין תיעוד ושפת חקירת קטינים, בשנה נוספת. הצו מכיל מספר הנחיות מהותיות באשר לשפת החקירה, וחובת תיעוד חזותי או קולי במקרים מסוימים.
6. תיקון חקיקה בנושא השוואת גובה הקנסות בעבירות התעבורה בין הדין הישראלי לתחיקת הביטחון - תיקון החקיקה החמיר את הקנסות בעבירות תעבורה מסוימות, ונועד לטפל בהסדרת כללי התנהגות בכביש, תוך החמרת הענישה והגברת ההרתעה. תיקון החקיקה יעניק לרשויות האכיפה באזור כלים משפטיים חדשים, אשר יסייעו באכיפת החוק והתאמת רמת הענישה לחומרת העבירות.

1. חקיקה ראשית

- א. צו בדבר מקרקעין (הערת אזהרה) (יהודה ושומרון) (מס' 1795), תשע"ח-2018 - תיקון המעגן את מעמדה של הערת התנגדות לפי חוק המכר כמקבילה באיו"ש להערת אזהרה בישראל.
- ב. צו בדבר תכנון ערים כפרים ובניינים (תיקון מס' 24) (מס' 1796), תשע"ח-2018 - יצירת מנגנון חלופי לפרסום תכניות מתאר, נוכח אי הסכמת העיתונים המקומיים לפרסם את התכניות.
- ג. צו בדבר סילוק מבנים חדשים (יהודה ושומרון) (הוראת שעה) (מס' 1797), תשע"ח-2018 - הוספת כלי אכיפתי המאפשר הריסה נגד יסודות מבנה חדש שבהקמה.
- ד. צו בדבר חוק הגמלאות (תיקון מס' 9) (יהודה ושומרון) (מס' 1803), תשע"ח-2018 - שינוי גיל הפרישה של העובדים הפלסטינים המועסקים על ידי המנהל האזרחי לגילאי 64 לנשים ו-67 לגברים, באופן שיעלה בקנה אחד עם הדין החל באזור, אך לא ישית נטל אקטוארי כבד על תקציב המנהל האזרחי בעתיד.
- ה. צו בדבר הגנה על הטבע (תיקון מס' 29) (יהודה ושומרון) (מס' 1804), תשע"ח-2018 - שינוי שיעור אגרות הכניסה לשמורת עינות צוקים.
- ו. צו דבר תעבורה [נוסח משולב] (יהודה ושומרון) (מס' 1805), תשע"ט-2018 - חתימת נוסח משולב רשמי לצו 1310.
- ז. צו בדבר חוק אגרות רישום מקרקעין (תיקון מס' 2) (הוראת שעה) (יהודה ושומרון) (מס' 1661) (תיקון מס' 5) (יהודה ושומרון) (מס' 1807), תשע"ט-2018 - תיקון שנועד להאריך את תוקפה של הוראת שעה המפחיתה את אגרת רישום המקרקעין באיו"ש ל-5% בשנה נוספת.

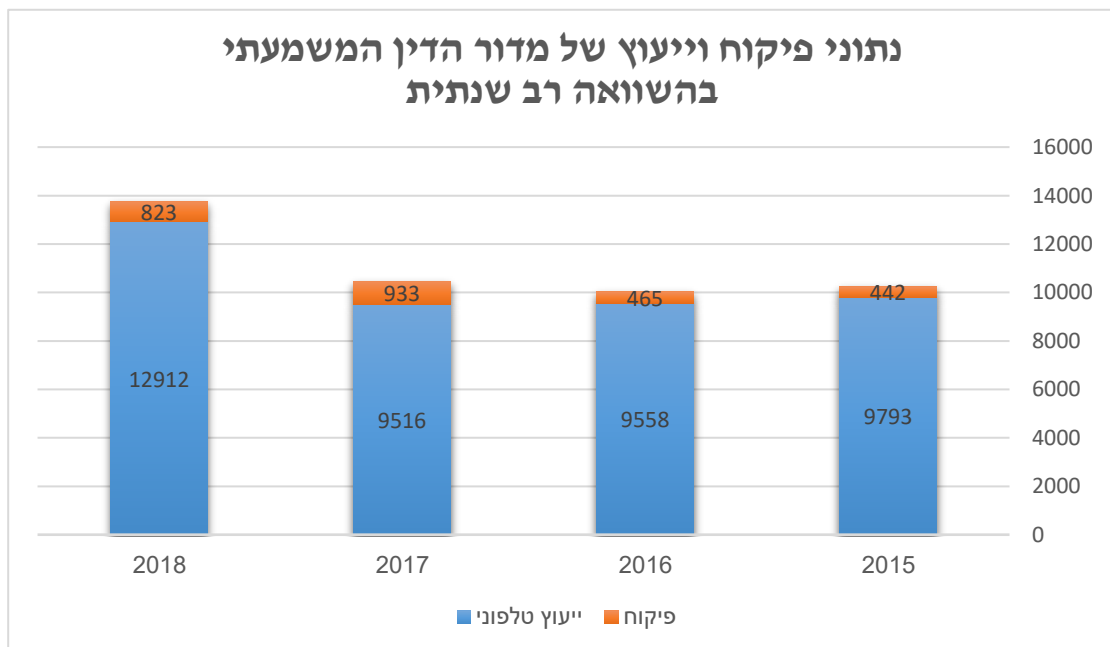
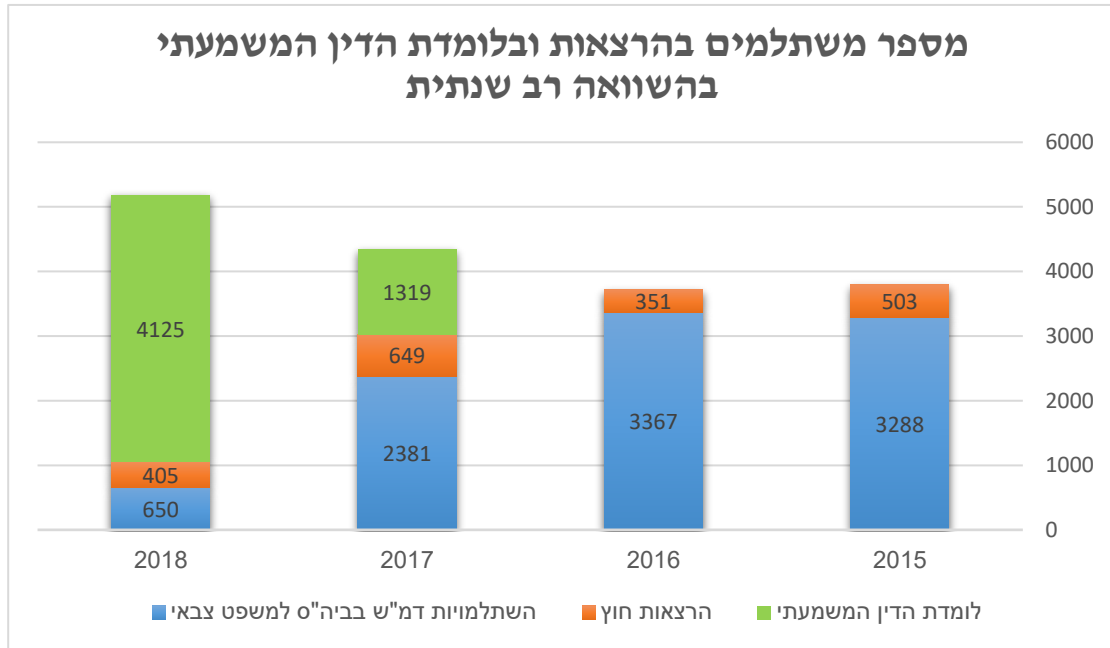
2. חקיקת משנה

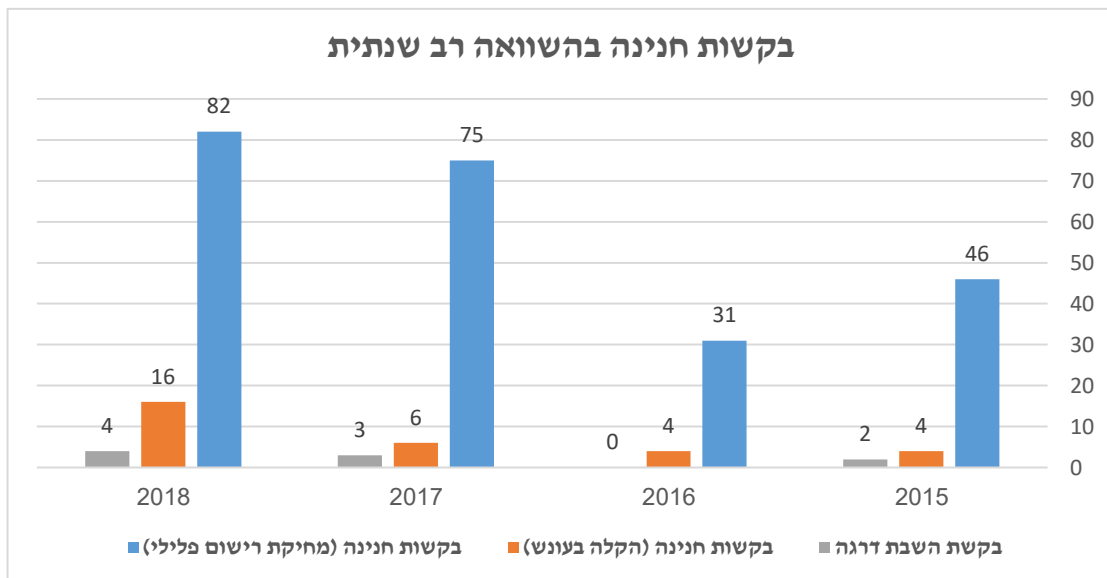
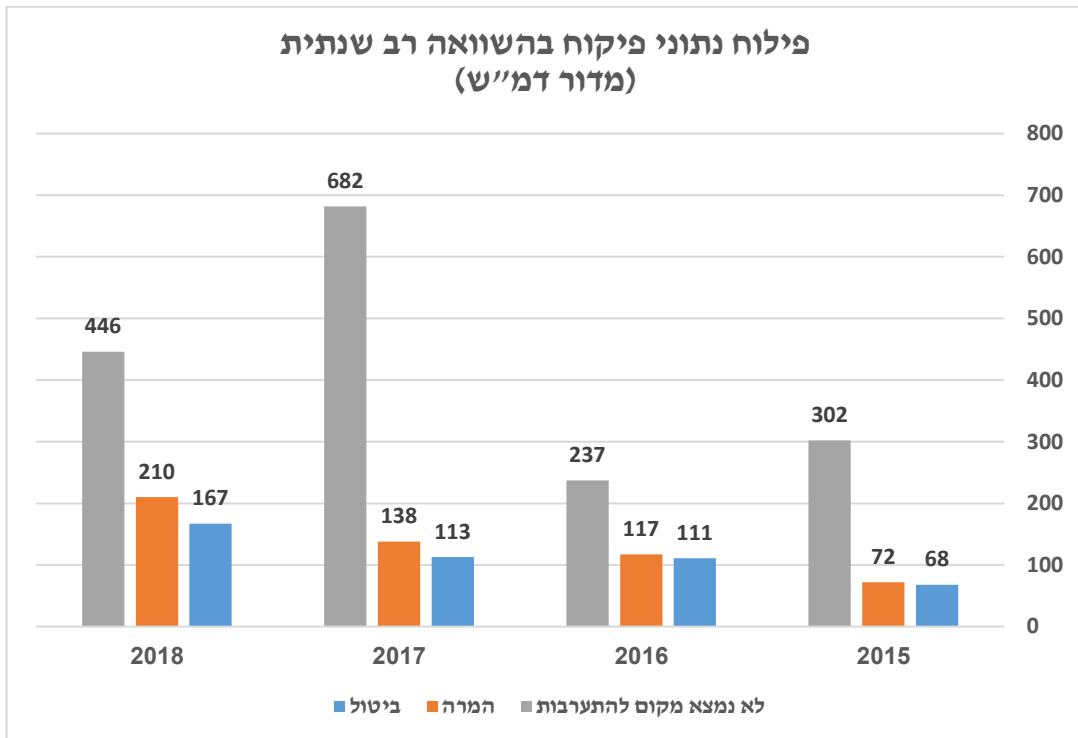
- א. הודעה בדבר שידור ואיתות (אגרות) (תיקון) (הוראת שעה) (יהודה ושומרון), תשע"ח-2018 - תיקון תקנות אגרות תשתית בשידור ואיתות.
- ב. תקנון המועצות המקומיות (תיקון מס' 221) (יהודה ושומרון), תשע"ח-2018 - החלת חוק למניעת מפגעי אסבסט ואבק מזיק, תשע"א-2011 בתחומי המועצות.
- ג. תקנות בדבר עבירות קנס (יהודה ושומרון), תשע"ח-2018 - הכרזה לפיה כל עבירה על הוראה בצווים, בתקנות או בחוקי העזר המפורטים בתוספת לתקנות תהווה עבירת קנס וקביעת שיעורי הקנס עבור כל אחת מן העבירות הנזכרות.
- ד. תקנון המועצות המקומיות (תיקון מס' 223) (יהודה ושומרון), תשע"ט-2018 - החלת חוק להסדרת תוצרת אורגנית, תשס"ה-2005 בתחומי המועצות; הסדרת החקלאות האורגנית באזור באמצעות החוק, הכולל הוראות סימון, הסדרי ייצור ומכירה, לרבות אופן הגידור, המיון, האריזה וכיו"ב.

- ה. תקנון המועצות המקומיות (תיקון מס' 224) (יהודה והשומרון), תשע"ט 2018 - החלת חוק אומנה לילדים, תשע"ו-2016 בתחומי המועצות; תיקון המבקש להסדיר את פעילותן של משפחות האומנה באיו"ש, לרבות הענקת סמכויות פיקוח לקמ"ט רווחה.
- ו. תקנון המועצות המקומיות (תיקון מס' 225) (יהודה והשומרון), תשע"ט 2018 - החלת חוק המועצה לענף הלול (ייצור ושיווק), תשכ"ד-1963 בתחומי המועצות; תיקון שמטרתו לאפשר העברה של מכסות ביצים בין ישראל לאיו"ש; התיקון מקביל לתיקון שנעשה בישראל.
- ז. תקנון המועצות המקומיות (תיקון מס' 226) (יהודה והשומרון), תשע"ט 2018 - החלת חוק חינוך מיוחד, תשמ"ח-1988 בתחומי המועצות; החוק מסדיר את מטרות החינוך המיוחד, זכויותיהם של ילדים הזכאים לחינוך מיוחד, אחריות הגורמים השונים, לרבות רשות החינוך המקומית למתן חינוך זה.
- ח. תקנות אישור הקמה ופטור מרישיון למבנה חינוך ארעי (הוראת שעה) (תיקון מס' 7) (יהודה והשומרון), תשע"ט 2018 - הארכת תוקף לשנה נוספת של התקנות המאפשרות לפטור מרישיון הקמת מבני חינוך יבילים.
- ט. כללי המועצות המקומיות (מכרזים) [נוסח משולב] (יהודה והשומרון), תשע"ט 2018 - חתימת נוסח משולב רשמי לכללי המכרזים.
- י. תקנות אישור הקמה ופטור מהיתר עבור מתקני תשתית בעלי חשיבות אזורית (הוראת שעה) (יהודה והשומרון), תשע"ט 2018 - תקנות הקובעות פטור מהיתר בינוי עבור מתקני תשתית זמניים או קטנים המוקמים מחוץ לתחומי המועצות.
- יא. תקנון המועצות האזוריות (תיקון מס' 141) (יהודה והשומרון), תשע"ט 2018 - החלת סעיף 29 לחוק יסודות התקציב על ועדים מקומיים במועצות האזוריות; הרחבת סמכויותיו של הממונה על השכר במשרד האוצר כך שסמכויות הפיקוח שלו יחולו גם על הוועדים המקומיים הפועלים בתחומי המועצות האזוריות.
- יב. תקנון המועצות המקומיות (תיקון מס' 222) (יהודה והשומרון), תשע"ח 2018 - תיקוני בחירות - שני תיקונים בעניין סגן מנהל בחירות ומפת הבחירות.
- יג. תקנון המועצות האזוריות (תיקון מס' 137) (יהודה והשומרון), תשע"ח 2018 - תיקוני בחירות - " שלושה תיקונים בעניין הגדרת תושב, עילות פסלות ויום שליפת הפנקסים.
- יד. תקנון המועצות האזוריות (תיקון מס' 138) (יהודה והשומרון), תשע"ח 2018 - תיקוני בחירות - שבעה - עשר תיקוני בחירות בנושאים שונים.
- טו. הוראות וכללים בדבר סדרי בחירות במועצות המקומיות (יהודה והשומרון) (תיקון), תשע"ח-2018 וכן הוראות וכללים בדבר סדרי בחירות במועצות האזוריות (יהודה והשומרון) (תיקון), תשע"ח 2018 - תיקוני בחירות.
- טז. תקנון המועצות האזוריות (תיקון מס' 139) (יהודה והשומרון), תשע"ט-2018 וכן תקנון המועצות המקומיות (תיקון מס' 227) (יהודה והשומרון), תשע"ט 2018 - תיקוני בחירות - תיקון בעניין תשלום לחברי ועדת קלפי.
- יז. תקנון המועצות האזוריות (תיקון מס' 140) (יהודה והשומרון), תשע"ט 2018 - תיקוני בחירות - תיקון טעות בנושא עילות פסלות.

יח. היתר כללי להבאת טובין (תיקון מס' 1) (הארכת תוקף מס' 10) (יהודה והשומרון).
תשע"ח-2018 - פיקוח על ייבוא ציוד תקשורת בעל משמעות ביטחונית.

נתוני הרצאות שהועברו ע"י מדור מפקדים ודין בין-לאומי בשנת 2018

מספר הרצאות שהועברו	180	משך זמן מצטבר (בשעות):	310	משך ממוצע להרצאה:	1.75
---------------------	-----	------------------------	-----	-------------------	------

הפרקליטות הצבאית הראשית

חזון היחידה:

הפרקליטות הצבאית - ארגון לומד ויזם, פורץ דרך ומוביל בכל תחומי עשייתו. הפרקליטות הצבאית תטמיע את שלטון החוק בצבא כערך מרכזי, ותוביל את צה"ל להצלחה מלאה בכל חזית משפטית, בזכות אנשיה הפועלים כאיש אחד, ברעות וענוה, ישרה ודוגמא אישית, פתיחות ושיתוף מפקדים.

יעדי היחידה:

שיפור המוכנות למצבי חירום

- מערך הייעוץ האופרטיבי - כשיר ומוכן למימוש ייעודו.
- יצירת רציפות תפקודית של כלל היחידה בשעת חירום.
- הטמעת דיני הלחימה בדרג המפקדים המעורבים בלחימה.
- שילוב ההיבטים המשפטיים בכלל תהליכי העבודה בצבא שעניינם היערכות לשעת חירום.

הגברת השיתוף הפנים ארגוני

- חיזוק הלכידות החברתית ביחידה.
- העמקת תהליכי שיתוף הידע ושיתופי הפעולה בתוך המחלקות ובין המחלקות.

מתן שידות משפטי איכותי ובזמן

- הגדרת עיסוקי ליבה, סדרי עדיפויות וקבועי זמן, ומימושם.
- שימור המקצועיות לצד יישום נכון ומושכל של עקרון המעבריות.
- שיפור העמידה בלוחות זמנים וחיזוק תהליכי הבקרה.

פיתוח המשאב האנושי וטיפוחו

- חיזוק הפן הניהולי-פיקודי בקרב הקצינים ביחידה.
- שיפור תהליכי השיבוץ והאיוש וצמצום חוסר הוודאות בתהליך.
- השקעה בפרט, בדגש על חיילי החובה.

הטמעת תרבות ארגונית של למידה ויזומה

- חיזוק הפן הניהולי-פיקודי בקרב הקצינים ביחידה.
- שיפור תהליכי השיבוץ והאיוש וצמצום חוסר הוודאות בתהליך.
- השקעה בפרט, בדגש על חיילי החובה.

